



EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.7.2021
SWD(2021) 713 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Landenhoofdstuk over Kroatië**

bij het document

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SAMENVATTING

Het Kroatische rechtstelsel heeft vooruitgang geboekt bij het verkorten van de duur van de procedures en het wegwerken van de achterstand, maar verdere verbeteringen zijn nodig om ernstige problemen op het gebied van efficiëntie en kwaliteit aan te pakken. De verdere uitbreiding van de nieuwe elektronische communicatiemiddelen in rechtbanken heeft het gebruik ervan geleidelijk doen toenemen. Het lopende proces voor de benoeming van de nieuwe voorzitter van het hooggerechtshof heeft aanleiding gegeven tot controverse en tot herhaaldelijke minachtende openbare verklaringen gericht tegen rechters. In de context van uiteenlopende standpunten over de volgende voorzitter van het hooggerechtshof, benadrukte het grondwettelijk hof de noodzaak van samenwerking tussen de overheidsinstanties. De staatsraad voor de rechtspraak heeft voorstellen gedaan om zijn rol bij het selecteren van rechters te versterken — een kwestie waarop reeds in het verslag over de rechtsstaat 2020 is gewezen. Een reeks vermeende ethische inbreuken en tuchtrechtelijke inbreuken door rechters heeft geleid tot procedures voor de staatsraad voor de rechtspraak en voor raadkamers, alsook tot een strafrechtelijk onderzoek. De mate waarin de rechterlijke macht als onafhankelijk wordt gezien, is nog steeds zeer laag. Er is nog steeds sprake van personeelstekorten bij de staatsraad voor de rechtspraak en bij de staatsraad voor het Openbaar Ministerie, hoewel beperkte personele versterkingen zijn toegewezen om de recentelijk gepubliceerde vermogensaangiften van rechters en openbaar aanklagers te verifiëren.

Een nieuwe strategie voor corruptiepreventie voor 2021-2030 is nu onderwerp van de openbare raadplegingsprocedure. Evenals met de vorige strategie wordt met het ontwerpvoorstel van de strategie ook beoogd het rechtskader betreffende het voorkomen van belangenconflicten, dat momenteel wordt opgesteld, te versterken. Er zijn nog steeds geen gedragscodes voor de leden van de regering en de parlementsleden, terwijl “draaideurpraktijken” slechts gedeeltelijk zijn gereguleerd. Er moeten nog steeds gedetailleerde regels inzake lobbywerk worden ingevoerd. Hoewel er wijzigingen van het kader inzake de politieke onschendbaarheid van de leden van de regering zijn aangekondigd, is er nog geen wetgevingsactie ondernomen. Procedures voor overheidsopdrachten blijven hoge risico's met betrekking tot corruptie opleveren en dankzij meldingen van klokkenluiders zijn verschillende gevallen aan het licht gekomen. De vervolging en het onderzoek van corruptie op hoog niveau worden voortgezet, maar als gevolg van langdurige procedures lopen veroordelingen vaak vertraging op.

Kroatië is zijn mediawetgeving aan het actualiseren om de richtlijn audiovisuele mediadiensten om te zetten, waarbij de herziening van de wet betreffende elektronische media in 2021 nog moet worden aangenomen. Er blijft bezorgdheid bestaan over de politieke onafhankelijkheid van het agentschap voor elektronische media, en in de context van de herziening van deze wet worden nieuwe kwalificatie-eisen voor potentiële leden van zijn bestuursorgaan overwogen. Kroatië heeft een solide kader voor de transparantie inzake informatie over media-eigendom en overweegt verdere verbeteringen. Hoewel staatsreclame gedeeltelijk geregeld is bij de wet betreffende elektronische media, melden belanghebbenden dat die wet vaak de politieke onafhankelijkheid ondermijnt van mediadiensten die economisch afhankelijk zijn van dergelijke financiering, met name op lokaal niveau. Hoewel er een rechtskader voor de bescherming van journalisten is, worden zij nog steeds geconfronteerd met bedreigingen. Met name het grote aantal strategische rechtszaken ter ontmoediging van publieksparticipatie (*strategic lawsuits against public participation*, SLAPP's) dat tegen journalisten is gericht, vormt nog steeds een ernstig probleem. De toegang tot informatie is bij wet gewaarborgd, maar er zijn nog steeds vertragingen in de behandeling van verzoeken van journalisten.

Met betrekking tot controles en waarborgen ervaren belanghebbenden de burgerparticipatie eerder als formalistisch dan als inhoudelijk, hoewel openbare raadplegingen in wetgevingsprocedures zijn vervat. Kroatië heeft geen noodtoestand uitgeroepen en de maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie waren gebaseerd op de tweemaal gewijzigde wet inzake infectieziekten. Het grondwettelijk hof heeft deze maatregelen getoetst en oordeelde dat zij verenigbaar waren met de grondwet en dat het parlement naar manieren moet zoeken om tijdens de pandemie te kunnen blijven functioneren. De toegang van de ombudsdienst voor het volk tot de informatie die nodig is om onderzoeken te verrichten moet verder worden verbeterd. Het nationale plan voor het creëren en mogelijk maken van een omgeving voor de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld 2021-2027 bevindt zich sinds 2016 nog steeds in de ontwerpfase — een kwestie waarop in het verslag over de rechtsstaat 2020 is gewezen.

I. JUSTITIEEL STELSEL

Kroatië heeft een driedelig rechtsstelsel, met algemene en gespecialiseerde rechterlijke instanties. De rechtbanken van eerste aanleg met algemene bevoegdheid, die civielrechtelijke en strafrechtelijke zaken behandelen, bestaan uit gemeentelijke rechtbanken (34), terwijl de provinciale rechtbanken (15) de rechtbanken van tweede aanleg met algemene bevoegdheid en bepaalde bevoegdheden van eerste aanleg zijn. De rechtbanken met gespecialiseerde bevoegdheid bestaan uit negen handelsrechtbanken en vier administratieve rechtbanken van eerste aanleg, en het hoger strafhof, de hoge rechtbank voor delicten, de hoge handelsrechtbank en de hoge administratieve rechtbank van tweede aanleg. Het hooggerechtshof behandelt alle soorten rechtszaken. Het grondwettelijk hof voert grondwettelijke toetsing uit. Een onafhankelijke staatsraad voor de rechtspraak waarborgt de autonomie en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht¹. Het bureau van het Openbaar Ministerie is een autonoom, onafhankelijk justitieel orgaan, dat optreedt als openbaar aanklager en juridische acties onderneemt om staatseigendommen te beschermen en rechtsmiddelen toe te passen om de grondwet en de wetten te beschermen. Elk bureau van het Openbaar Ministerie wordt geleid door een openbaar aanklager. De procureur-generaal is het hoofd van het bureau van het Openbaar Ministerie van de Republiek Kroatië (DORH), als het hoogste bureau van het Openbaar Ministerie. De bevoegdheden inzake de benoeming en de loopbaan van openbaar aanklagers en adjunct-openbaar aanklagers berusten bij de staatsraad voor het Openbaar Ministerie, terwijl de bevoegdheden inzake vertegenwoordiging en beheer bij de procureur-generaal berusten². De staatsraad voor het Openbaar Ministerie is een onafhankelijk orgaan met zelfbestuur dat de autonomie en onafhankelijkheid van het bureau van het Openbaar Ministerie moet waarborgen³. Kroatië neemt deel aan het Europees

¹ De staatsraad voor de rechtspraak is een justitieel orgaan met zelfbestuur en telt elf leden, namelijk zeven rechters die door hun collega's zijn gekozen, twee universiteitsprofessoren in de rechten en twee parlementsleden, van wie er één uit de oppositie komt. De leden van de raad worden gekozen voor een termijn van vier jaar en kunnen slechts eenmaal worden herkozen. De raad is verantwoordelijk voor de benoeming en het ontslag van rechters en voorzitters van de rechtbanken, voor de besluiten over onschendbaarheid, overplaatsing en externe activiteiten van rechters, voor het voeren van tuchtprocedures en voor de besluiten over de tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid van rechters, voor de deelname aan de opleiding van rechters en griffiers, voor de goedkeuring van een methode voor de evaluatie van rechters, voor het bijhouden van de persoonlijke dossiers en voor de verificatie van de vermogensaangiften van rechters.

² *EU-scorebord voor justitie 2019*, grafieken 55-57.

³ De staatsraad voor het Openbaar Ministerie is een orgaan voor rechtsvervolging met zelfbestuur en telt elf leden, namelijk zeven adjunct-openbaar aanklagers die door hun collega's zijn gekozen, twee

Openbaar Ministerie (EOM). De Kroatische orde van advocaten is een onafhankelijke beroepsorganisatie met zelfbestuur die belast is met het voeren van tuchtprocedures ten aanzien van advocaten⁴.

Onafhankelijkheid

De mate waarin de rechterlijke macht als onafhankelijk wordt gezien, vertoont een neerwaartse trend. Bij het grote publiek is de mate waarin de rechterlijke macht als onafhankelijk wordt gezien, in 2021 afgenomen, en zij blijft het laagste in de EU (het aandeel dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als redelijk goed of zeer goed beschouwt, is van 24 % naar 17 % gedaald)⁵. Ook bedrijven percipiëren de mate van onafhankelijkheid als zeer laag en deze is tot het laagste niveau in de EU gedaald (het aandeel dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als redelijk goed of zeer goed beschouwt, is 16 % gebleven, terwijl het aandeel van de bedrijven die de onafhankelijkheid als zeer slecht ervaren van 36 % naar 43 % is gestegen)⁶. Het EU-scorebord voor justitie 2021 vertoont sinds 2016 een neerwaartse trend. De belangrijkste reden die het grote publiek opgeeft voor het gepercipieerde gebrek aan onafhankelijkheid van rechtbanken en rechters is de perceptie van inmenging of druk van de overheid en politici⁷. Uitgebreidere enquêtes zouden kunnen bijdragen tot een oplossing voor deze kwesties, door te onderzoeken welke specifieke redenen bij de verschillende belanghebbenden in het rechtsstelsel ten grondslag liggen aan het aanhoudend lage niveau van de perceptie van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht⁸.

universiteitsprofessoren in de rechten en twee parlementsleden, van wie er één uit de oppositie komt. De leden van de raad worden gekozen voor een termijn van vier jaar en kunnen slechts eenmaal worden herkozen. Het mandaat van de raad omvat met betrekking tot openbaar aanklagers en adjunct-openbaar aanklagers hun benoeming en ontslag, het nemen van besluiten over hun externe activiteiten, hun deelname aan opleidingen, het nemen van besluiten over bezwaren tegen hun beoordelingen, het bijhouden van hun persoonlijke dossiers en het controleren van hun vermogensaangiften, alsook het nemen van besluiten over overplaatsing, het voeren van tuchtprocedures en het nemen van besluiten over de disciplinaire verantwoordelijkheid van adjunct-openbaar aanklagers.

⁴ De vergadering van de orde van advocaten kiest, in overeenstemming met het statuut van de Kroatische orde van advocaten, het tuchtgerecht (dat uit ten minste vijf leden bestaat en uitspraak doet over ernstigere inbreuken, en over beroepen tegen uitspraken van de tuchtraden), en het hogere tuchtgerecht (dat uit ten minste vijf leden bestaat en uitspraak doet over beroepen tegen uitspraken van het tuchtgerecht), terwijl het uitvoerend bestuur van de orde van advocaten tuchtraden kiest (die uit drie leden bestaan en over minder ernstige inbreuken uitspraak doen).

⁵ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 48. De gepercipieerde onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is als volgt gerangschikt: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten beoordeelt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als redelijk goed en zeer goed); laag (30 tot 39 %), gemiddeld (40 tot 59 %), hoog (60 tot 75 %), zeer hoog (meer dan 75 %).

⁶ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 50.

⁷ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 49. De belangrijkste reden die door de bedrijven wordt genoemd, is de perceptie van inmenging of druk van economische of andere specifieke belangen, op de voet gevolgd door de perceptie van inmenging of druk van de overheid en de politici. *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 51. Er moet worden opgemerkt dat gedurende de periode van vijf jaar het aandeel van het grote publiek en bedrijven die deze redenen noemden in vergelijking het hoogste in de EU is gebleven.

⁸ De laatste uitgebreide enquête onder gebruikers van rechtbanken of juridische beroepsbeoefenaren werd in 2015 uitgevoerd met betrekking tot de toegankelijkheid van de rechtbank, de klantenservice bij de rechtbank, het verloop van de zitting, de uitspraak van de rechtbank en de dienstverlening door de advocaat. *EU-scorebord voor justitie 2017*, grafiek 45. Zie ook *EU-scorebord voor justitie 2018*, grafiek 49, *EU-scorebord voor justitie 2019*, grafiek 42, *EU-scorebord voor justitie 2020*, grafiek 42, en *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 37, waaruit blijkt dat er in 2016-2019 geen enquêtes zijn gehouden.

Het lopende proces voor de benoeming van de nieuwe voorzitter van het hooggerechtshof heeft aanleiding gegeven tot controverse en het grondwettelijk hof heeft het belang van samenwerking tussen overheidsinstanties benadrukt. Op 15 juli 2021 liep het vierjarige mandaat van de vorige voorzitter van het hooggerechtshof ten einde. Het proces voor de benoeming van de nieuwe voorzitter heeft tot een intensieve gedachtewisseling tussen de hoogste vertegenwoordigers van overheidsinstanties geleid, met onder meer herhaalde negatieve verklaringen over rechters van het hooggerechtshof en andere rechters⁹. Volgens de grondwet wordt de voorzitter van het hooggerechtshof door het parlement benoemd op voordracht van de president van de republiek¹⁰. De algemene vergadering van het hooggerechtshof en de bevoegde parlementaire commissie maken hun standpunten over de kandidaat kenbaar¹¹. Zoals door het grondwettelijk hof is verduidelijkt, zijn deze adviezen, die ten aanzien van alle kandidaten moeten worden gegeven, niet bindend voor de president van de republiek¹². In overeenstemming met de in 2018 aangenomen wijzigingen¹³, heeft de staatsraad voor de rechtspraak het bureau van de president van de republiek in februari 2021 de sollicitaties van de drie kandidaten (met inbegrip van de zittende voorzitter van het hooggerechtshof) doen toekomen. De president van de republiek stelde het parlement een kandidaat voor die niet op de vacature had gesolliciteerd, waarbij hij aanvoerde dat de wijzigingen van 2018 van de wet inzake rechtbanken waarin de procedure van vacature wordt beschreven “ongrondwettelijk” zijn¹⁴. Het grondwettelijk hof kwam later tot de bevinding dat de wijzigingen van 2018 in overeenstemming met de grondwet zijn¹⁵. Het hof verduidelijkte dat de president van de republiek alleen een keuze kan maken uit de kandidaten die op de vacature hebben gesolliciteerd; de president kan echter ook besluiten om geen van de kandidaten die hebben gesolliciteerd voor te stellen en het parlement van dat besluit in kennis stellen¹⁶. Een afgewezen kandidaat kan verzoeken om herziening van de

⁹ De verklaringen werden door bepaalde vertegenwoordigers van de uitvoerende macht gedaan. Als reactie daarop gaven de vereniging van rechters en het hooggerechtshof persberichten uit waarin die verklaringen aan de kaak werden gesteld, bv. algemene vergadering van het hooggerechtshof, persbericht van 26 maart 2021; vereniging van rechters, persbericht van 29 april 2021; algemene vergadering van het hooggerechtshof, persbericht van 18 mei 2021.

¹⁰ Grondwet van de Republiek Kroatië, artikel 116, lid 2.

¹¹ Grondwet van de Republiek Kroatië, artikel 116, lid 2.

¹² Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, U-I-1039/2021, punt 18.1.

¹³ Bij de wijzigingen van 2018 van de wet inzake rechtbanken werd de vereiste ingevoerd dat een kennisgeving van vacature voor de functie van voorzitter van het hooggerechtshof in het Kroatische staatsblad moet worden gepubliceerd, en dat de procedure van vacature door de staatsraad voor de rechtspraak moet worden beheerd. Wet inzake rechtbanken, gewijzigde artikelen 44, 44.a en 44.b. De staatsraad voor de rechtspraak publiceert de cv's van de kandidaten en de door hen ingediende werkprogramma's van het hooggerechtshof op zijn website. Vervolgens geeft de raad de sollicitaties van de kandidaten door aan het bureau van de president van de republiek, dat adviezen met betrekking tot de kandidaten inwint bij de algemene vergadering van de rechters van het hooggerechtshof en de bevoegde parlementaire commissie. Er moet worden opgemerkt dat de staatsraad voor de rechtspraak in de procedure van vacature slechts een administratieve rol vervult en geen advies over de kandidaten afgeeft, noch de kandidaten selecteert.

¹⁴ Bureau van de president van de republiek, persbericht van 8 maart 2021. De president van de republiek heeft in een eerder interview verklaard dat hij niet voornemens is een van de drie kandidaten voor te dragen, aangezien dit “ernstig van de grondwettelijke gewoonten zou afwijken”. Hij verklaarde ook dat “de wet op grond waarvan de staatsraad voor de rechtspraak een rol krijgt [in de procedure van vacature] zinloos is” en dat hij geen kandidaat uit de rechters van het hooggerechtshof zal selecteren.

¹⁵ Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, U-I-1039/2021, U-I-1620/21. Het initiatief voor grondwettelijke toetsing kwam van een burger.

¹⁶ Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, U-I-1039/2021, U-I-1620/21, punten 18.2 en 18.2.1. Het hof verduidelijkte dat de staatsraad voor de rechtspraak alleen geldige sollicitaties die aan de wettelijke criteria voldoen aan de president van de republiek moet doorgeven (punt 18.1). Het hof benadrukte ook dat de raad volgens de wijzigingen van 2018 verplicht is om, buiten de gewone procedures om rechter te

beslissing van het parlement voor het grondwettelijk hof¹⁷. Het hof benadrukte ook de grondwettelijke vereiste van samenwerking tussen overheidsinstanties om gezamenlijke oplossingen in overeenstemming met de rechtsstaat te vinden en om destabiliserende situaties, die de werking van het hooggerechtshof zouden belemmeren, te voorkomen¹⁸. Na de uitspraak van het grondwettelijk hof verzocht de president van de republiek om de kennisgeving van vacature opnieuw te publiceren¹⁹. Na een nieuwe kennisgeving stelde de president van de republiek het parlement in juni 2021 een van de vijf kandidaten die hadden gesolliciteerd voor (geen van de huidige rechters van het hooggerechtshof heeft gesolliciteerd), maar het parlement heeft de kandidaat niet aangesteld²⁰. Op 7 juli 2021 publiceerde de staatsraad voor de rechtspraak de derde openbare oproep. Aangezien de nieuwe voorzitter van het hooggerechtshof niet is benoemd voordat de termijn van de vorige voorzitter afliep, zal deze rol, mogelijk voor langere tijd, door de waarnemend voorzitter van het hooggerechtshof worden vervuld²¹. Overwegende dat de kandidaat voor het ambt van voorzitter van het hooggerechtshof tegelijkertijd ook als nieuwe rechter zou kunnen worden benoemd (als de persoon al geen rechter was), moet worden opgemerkt dat volgens de aanbevelingen van de Raad van Europa over het selectieproces van rechters, wanneer op grond van de grondwet of andere wettelijke bepalingen het staatshoofd, de regering of de wetgevende macht moet beslissen, het advies van een onafhankelijke en bevoegde autoriteit die in grote mate voortkomt uit de rechterlijke macht (in dit geval de algemene vergadering van het hooggerechtshof) in de praktijk door de desbetreffende benoemingsautoriteit moet worden opgevolgd²².

De staatsraad voor de rechtspraak heeft voorstellen gedaan om zijn rol bij de selectie van rechters te versterken. Uit het verslag over de rechtsstaat 2020 blijkt dat de staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie voor uitdagingen staan als gevolg van wijzigingen die hun rol bij de selectie van rechters en openbaar aanklagers hebben beperkt²³. Met betrekking tot rechters is bij de wijzigingen van 2018 het aantal punten

worden, de nieuwe voorzitter van het hooggerechtshof moet benoemen als rechter met een permanente aanstelling, indien die persoon daarvoor geen rechter was geweest (punt 18.2.6).

¹⁷ Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, U-I-1039/2021, U-I-1620/21, punt 18.2.6.

¹⁸ Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, U-I-1039/2021, U-I-1620/21, punt 18.2.1.

¹⁹ Bureau van de president van de republiek, persbericht van 25 maart 2021.

²⁰ De algemene vergadering van het hooggerechtshof heeft voor geen van deze kandidaten een positief advies afgegeven. Hooggerechtshof, persbericht van 18 mei 2021. Nadat zij hun programma's voor de werkzaamheden van het hooggerechtshof bij de parlementaire commissie voor de rechterlijke macht hadden ingediend, kreeg geen van de vier overgebleven kandidaten (één kandidaat had zijn kandidatuur ingetrokken) op 8 juni 2021 de meerderheid van stemmen van de leden van de commissie. Op 25 juni 2021 kreeg de voorgestelde kandidaat niet de vereiste meerderheid in de voltallige vergadering van het parlement.

²¹ Wet inzake rechtbanken, artikel 44.c. Over de benoemingsprocedure bestaat controverse, en zij heeft reeds tot twee opeenvolgende openbare oproepen geleid; indien in het parlement geen overeenstemming wordt bereikt, zou deze procedure nog verder kunnen worden verlengd.

²² CM/Rec(2010)12, punt 47. Op grond van het EU-recht kan de betrokkenheid van een orgaan zoals de raad voor de rechterlijke macht bij een benoemingsprocedure voor rechters ertoe bijdragen dat deze procedure objectiever wordt en een kader kan bieden voor de speelruimte waarover de uitvoerende macht met betrekking tot die benoemingen beschikt, mits die raad voldoende onafhankelijk is. Arrest van het Hof van Justitie van de EU, zaak C-824/18 AB et al., punten 124-127 en de aangehaalde jurisprudentie.

²³ Wijzigingen van 2018 van de wet betreffende de staatsraad voor de rechtspraak.

Vacatures voor rechters en openbaar aanklagers worden ingevuld in een op verdienste gebaseerd proces op basis van een puntensysteem waarbij rekening wordt gehouden met twee elementen. Het eerste is ofwel de eindscore van de kandidaat in de nationale school voor rechters of openbaar aanklagers ofwel, in geval van aanstelling van een bestaande rechter bij een andere rechtbank, de beoordeling van de gerechtelijke prestaties. Het tweede element is het gesprek voor de respectieve raad. *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 3-4.

verlaagd dat de staatsraad voor de rechtspraak aan kandidaten kan toekennen op basis van het gesprek, met als gevolg dat de raad minder mogelijkheden heeft om onderscheid tussen de kandidaten te maken²⁴. In maart 2021 werkte de staatsraad voor de rechtspraak aan een analyse van de bepalingen van het recht inzake de selectie van rechters en stelde hij veranderingen voor²⁵. De raad benadrukte dat de huidige bepalingen voor het toekennen van punten aan kandidaten in de selectieprocedure afbreuk doen aan zijn vermogen om op te treden als onafhankelijk en autonoom orgaan dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht moet waarborgen. Volgens de raad zorgt het huidige systeem, waarin de punten die op het nationale opleidingsinstituut voor gerechtelijke ambtenaren zijn behaald bij de selectie van rechters doorslaggevend zijn, ervoor dat de raad geen significante rol of invloed heeft bij het selecteren van rechters. In de nieuwe voorstellen komt naar voren hoe de rol van de raad in de selectieprocedure kan worden verbeterd. De raad heeft ook verbeteringen aan het kader voor tuchtprocedures ten aanzien van rechters voorgesteld, vooral met betrekking tot termijnen. In dit verband zijn de middelen waarover de staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie beschikken belangrijke elementen om de kwaliteit van de werkzaamheden van de beide raden te verbeteren.

De staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie hebben aanvullende middelen ontvangen om de recentelijk gepubliceerde vermogensaangiften van rechters en openbaar aanklagers te verifiëren. In januari 2021 werden de vermogensaangiften van rechters en openbaar aanklagers online gepubliceerd en openbaar gemaakt²⁶. Uit het verslag over de rechtsstaat 2020 blijkt dat ondersteuning met elektronische instrumenten en voldoende personele middelen nodig zou zijn om ervoor te zorgen dat de staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie de aangiften doeltreffend en snel kunnen controleren, indien mogelijk al voordat ze online worden gepubliceerd. De beide raden zijn begonnen met het nemen van maatregelen om hun ICT-systemen met databanken van de bevoegde autoriteiten te kunnen verbinden²⁷. Wanneer de raden eenmaal met deze databanken zijn verbonden, zouden de vermogens echter efficiënter kunnen worden gecontroleerd²⁸. Zoals vermeld in het verslag over de rechtsstaat 2020, sporen deze ICT-systemen niet automatisch tegenstrijdigheden tussen de aangegeven

²⁴ De wijzigingen beperkten ook de keuze van de kandidaten met wie de raad een gesprek kan voeren. De gevolgen van deze wijzigingen kunnen worden gezien in sommige benoemingsprocedures voor 2019 en 2020, waarbij de raden voor uitdagingen stonden om te voorkomen dat de benoemingsprocedure zou worden herleid tot een mechanische puntentelling. *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 4.

²⁵ De staatsraad voor de rechtspraak heeft wijzigingen van de wet betreffende de staatsraad voor de rechtspraak voorgesteld, met name om het aantal punten dat na het gesprek met de kandidaat wordt toegekend te verhogen tot het niveau van vóór de wijzigingen van 2018, en om de bepalingen te herzien op basis waarvan kandidaten voor een gesprek kunnen worden uitgenodigd. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

²⁶ Het gewijzigde systeem voor het indienen, uitvoeren, controleren en publiceren van verslagen over het vermogen van rechters, openbaar aanklagers en adjunct-openbaar aanklagers (vermogensaangiften) werd in 2018 in de wetgeving opgenomen. Rechters en openbaar aanklagers zijn verplicht hun vermogensaangiften in elektronische vorm in te dienen en de gegevens over hun vermogen zijn openbaar en worden gepubliceerd op de websites van de raden, met inachtneming van de voorschriften inzake gegevensbescherming. Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3-5, 17-18.

²⁷ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3, 17. Om toegang te verkrijgen tot de databanken van andere instellingen (bv. de belastingdienst, het financieel agentschap, het ministerie van Vervoer, het ministerie van Landbouw, het kadaster), zullen de beide raden met elke instelling overeenkomsten moeten sluiten waarin wordt vastgelegd welke informatie zal worden gedeeld en waarin bepalingen inzake gegevensbescherming zijn opgenomen.

²⁸ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

en de reële vermogens van rechters en openbaar aanklagers op. In april 2021 ontvingen de raden drie functionarissen (één ambtenaar werd overgeplaatst naar de staatsraad voor het Openbaar Ministerie en twee naar de staatsraad voor de rechtspraak) die tijdelijk werden overgeplaatst vanuit het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur om te helpen met de handmatige verificatie van vermogensaangiften²⁹. De invoering van een geautomatiseerde softwareoplossing voor de beide raden, gericht op geautomatiseerde gegevensvergelijking, is tegen het einde van 2021 gepland. Verdere verbeteringen van de softwareoplossing voor de beide raden en voor de commissie voor de oplossing van belangenconflicten (die sinds 2018 een softwareoplossing gebruikt) worden pas in 2024 verwacht³⁰, in overeenstemming met het nationale herstel- en veerkrachtplan.

De staatsraad voor de rechtspraak, de raadkamers en de onderzoeksinstanties reageren op een reeks vermeende ethische inbreuken en tuchtrechtelijke inbreuken door rechters. Begin 2021 werden meerdere gebeurtenissen waarbij rechters betrokken waren en die in 2020 en 2021 zouden hebben plaatsgevonden uitgebreid besproken in de pers en door het publiek. Bij één situatie waren vijf rechters betrokken die de beperkingen in het kader van de COVID-19-pandemie zouden hebben overtreden. De voorzitter van het hooggerechtshof zette procedures in gang vanwege een inbreuk op de code inzake rechtsethiek³¹. In maart constateerde één raadkamer een inbreuk met betrekking tot één rechter, terwijl een andere raadkamer geen inbreuk met betrekking tot de overige vier rechters constateerde. In een beroep tegen alle vijf de beslissingen besloot de ethische raad op 13 mei 2021 dat alle vijf de rechters de code inzake rechtsethiek hadden geschonden door de beperkingen in het kader van de COVID-19-pandemie te overtreden³². De tweede situatie betrof beschuldigingen van schendingen van de onpartijdigheid en ongepaste geschenken van de verdachte in een strafzaak (een prominente publieke figuur) aan rechters die uitspraak doen, waarbij de voorzitter van de betrokken rechtbank tuchtprocedures voor de staatsraad voor de rechtspraak in gang zette. De procedures met betrekking tot rechters, met inbegrip van strafrechtelijke procedures, lopen nog³³. De raadkamers in de rechtbanken beslissen over inbreuken op de code inzake rechtsethiek met betrekking tot de rechters in die rechtbanken³⁴. Er kan beroep tegen de beslissing worden ingesteld voor de ethische raad, een panel van rechters die zijn geselecteerd door de voorzitters van alle raadkamers³⁵. Beslissingen over strafrechtelijke

²⁹ In februari 2021 hield het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur een tripartiete vergadering met de vertegenwoordigers van de commissie voor de oplossing van belangenconflicten en de staatsraad voor de rechtspraak, met als doel ervaringen met het invoeren van ICT-toepassingen uit te wisselen. Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 18.

³⁰ Aangekondigd in het nationaal herstel- en veerkrachtplan dat de Kroatische regering op 18 mei 2021 heeft ingediend.

³¹ Hooggerechtshof, verzoek van de voorzitter van het hooggerechtshof, 5 maart 2021.

³² De ethische raad van het hooggerechtshof van de Republiek Kroatië heeft een besluit genomen over de klachten van rechters in de procedure voor het beoordelen van de aanwezigheid van een schending van de code inzake rechtsethiek, persbericht van 31 mei 2021.

³³ Op 9 juni 2021 werden drie rechters aangehouden in verband met de vermeende corruptiedelicten. Er moet worden opgemerkt dat de voorzitter van de betrokken rechtbank ook verzocht om een nieuwe veiligheidscontrole ten aanzien van de rechters die in die rechtbank zaken behandelen in verband met corruptie en georganiseerde misdaad.

³⁴ Het besluit tot vaststelling van een ethische inbreuk wordt opgenomen in het persoonlijke dossier van de rechters en doorgegeven aan de voorzitter van de betrokken rechtbank.

³⁵ Wet inzake rechtbanken, artikelen 106, 107 en 107.a.

sancties met betrekking tot rechters worden genomen door de staatsraad voor de rechtspraak en kunnen voor het grondwettelijk hof worden aangevochten³⁶.

Kwaliteit

Het gebruik van elektronische communicatiemiddelen in rechtbanken neemt geleidelijk toe³⁷. Uit het EU-scorebord voor justitie 2021 blijkt dat de informatie- en communicatietechnologieën (ICT) voor dossierbeheer en de elektronische communicatie tussen rechtbanken en partijen nog steeds tot de minst ontwikkelde in de EU behoren³⁸. Wat het gebruik van ICT in het dossierbeheer betreft, is de invoering van het systeem voor elektronische dossiers voor de laatste rechtbanken gaande; dit systeem moet eind 2021 operationeel zijn³⁹. Met betrekking tot elektronische communicatiemiddelen is het systeem van elektronische communicatie, dat het mogelijk maakt om via elektronische weg documenten met rechtbanken uit te wisselen, ingevoerd bij handels-, gemeentelijke en provinciale rechtbanken, de hoge handelsrechtbank en het hooggerechtshof (alleen voor civielrechtelijke zaken). Momenteel wordt dit systeem voornamelijk gebruikt door advocaten, notarissen, gerechtelijk deskundigen, taxateurs en tolken, en insolventiefunctionarissen⁴⁰. Het gebruik van het systeem van elektronische communicatie is in de loop van 2020 toegenomen, nadat elektronische communicatie bij wet verplicht werd gesteld voor rechtspersonen (burgers kunnen er nog steeds voor kiezen om papier te gebruiken)⁴¹. Er is echter nog steeds ruimte voor verbetering, met name in strafzaken: hoewel er technische voorwaarden voor de elektronische communicatie tussen de openbaar aanklagers en rechtbanken bestaan, zijn wijzigingen van het wetboek van strafvordering noodzakelijk, die voor 2022 zijn gepland⁴². Met betrekking tot de elektronische communicatie tussen de openbaar aanklagers en de politie, is er een proef gedaan. De politie stuurt aanklachten in delictzaken naar de rechtbanken, maar om ervoor te zorgen dat rechtbanken via elektronische weg met de politie kunnen communiceren, zijn wetswijzigingen nodig. De bekendmaking van rechterlijke beslissingen in eerste en tweede aanleg blijft zeer beperkt⁴³. Het is de bedoeling dat het systeem voor elektronische dossiers tegen 2023 wordt uitgebreid⁴⁴ met een speciale anonimiseringsmodule waarmee rechterlijke beslissingen op een openbaar toegankelijk en doorzoekbaar portaal kunnen worden bekendgemaakt⁴⁵.

³⁶ Wet betreffende de staatsraad voor de rechtspraak, artikelen 62-79. Zie voor een vergelijking van de instanties die betrokken zijn bij tuchtprocedures ten aanzien van rechters in alle lidstaten het *EU-scorebord voor justitie 2020*, grafieken 52 en 53.

³⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 4.

³⁸ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 40-47.

³⁹ In vier administratieve rechtbanken van eerste aanleg, en de hoge administratieve rechtbank. Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 9.

⁴⁰ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8.

⁴¹ Eind 2020 werd ongeveer 49 % van alle documenten via elektronische weg verzonden en ontvangen in handelsrechtbanken, en 26 % in gemeentelijke rechtbanken. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

⁴² Aangekondigd in het nationaal herstel- en veerkrachtplan dat de Kroatische regering op 18 mei 2021 heeft ingediend.

⁴³ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 46. *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 6-7.

⁴⁴ Aangekondigd in het nationaal herstel- en veerkrachtplan dat de Kroatische regering op 18 mei 2021 heeft ingediend.

⁴⁵ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8-9.

De staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie hebben tijdelijke versterking gekregen, maar er is nog steeds sprake van een personeelstekort. Zoals vermeld in het verslag over de rechtsstaat 2020 hebben de staatsraad voor de rechtspraak en de staatsraad voor het Openbaar Ministerie aanzienlijke bevoegdheden⁴⁶, maar blijft hun administratieve capaciteit zeer beperkt⁴⁷. Deze situatie is niet wezenlijk verbeterd. Hoewel de beide raden in 2020 formeel meer financiële middelen hebben ontvangen (25 % meer voor de staatsraad voor de rechtspraak en 40 % meer voor de staatsraad voor het Openbaar Ministerie in vergelijking met 2019), hebben de beperkingen in verband met de COVID-19-pandemie ertoe geleid dat deze middelen pas later werden aangewend voor het aannemen van nieuw personeel. Tot dusver hebben de raden slechts beperkte tijdelijke versterking gekregen voor het verifiëren van de vermogensaangiften van rechters en openbaar aanklagers⁴⁸.

Een nieuw hoger strafhof is met zijn werkzaamheden als gespecialiseerd hof van beroep in strafzaken begonnen. Het hoger strafhof is in januari 2021 gestart met zijn werkzaamheden als gespecialiseerde rechtbank met de bevoegdheid om uitspraak te doen over beroepen tegen beslissingen van provinciale rechtbanken (die optreden als strafhof in eerste of in tweede aanleg)⁴⁹. Het hof is met zijn werkzaamheden begonnen na de uitspraak van het grondwettelijk hof, waarin werd geoordeeld dat het hoger strafhof geen afbreuk doet aan de grondwettelijke positie van het hooggerechtshof⁵⁰. Er is voorzien in het nodige operationele en administratieve personeel en in een naar behoren uitgeruste rechtszaal. De staatsraad voor de rechtspraak heeft 11 van de in totaal 15 rechters benoemd, zoals bepaald bij het besluit van de minister van Justitie en Openbaar Bestuur voor deze rechtbank, alsook de nieuwe voorzitter van het hof⁵¹. Het is de bedoeling dat het nieuwe hof als rechtbank van tweede aanleg de werklast van het hooggerechtshof verlicht. Het hooggerechtshof zou zich als rechtbank in derde aanleg op de juridische aspecten van strafzaken kunnen richten.

Efficiëntie

De achterstand en de duur van de procedures zijn afgenomen in rechtbanken van tweede aanleg en voornamelijk toegenomen in rechtbanken van eerste aanleg en blijven

⁴⁶ Zie de voetnoten 1 en 3.

⁴⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 4-5.

⁴⁸ Zie het deel over de onafhankelijkheid van het justitieel stelsel.

⁴⁹ Wetboek van strafvordering, artikel 490: (1) Een beroep tegen een beslissing in tweede aanleg kan alleen bij een hof van derde aanleg worden ingesteld indien: 1) het hof van tweede aanleg een langdurige gevangenisstraf heeft opgelegd of het vonnis in eerste aanleg waarbij een gevangenisstraf werd opgelegd heeft bekrachtigd; 2) het hof van tweede aanleg het vonnis in eerste aanleg, waarbij de verdachte werd vrijgesproken, ongedaan heeft gemaakt en het vonnis heeft uitgesproken dat de verdachte schuldig is.

⁵⁰ In het verzoek om grondwettigheidstoetsing werd onder meer aangevoerd dat de wet inzake rechtbanken en het wetboek van strafvordering de bevoegdheid van het hooggerechtshof om als hof van derde aanleg te handelen op ongrondwettelijke wijze hebben beperkt en de bevoegdheid om als het hof van tweede aanleg te handelen op ongrondwettelijke wijze wegnemen. Het grondwettelijk hof oordeelde dat de wetgevende macht de bevoegdheid heeft om te bepalen welke rechterlijke instantie over welke aangelegenheden zal beslissen. Het hof verklaarde ook dat de maatregelen die het hooggerechtshof neemt om de consistentie in de rechtspraak te waarborgen niet in gevaar zullen worden gebracht, met name indien het hooggerechtshof ook de voorzitter van het hoger strafhof uitnodigt voor zijn vergaderingen over de consistentie in de rechtspraak (op grond van artikel 27 van de wet inzake rechtbanken). Arrest van het grondwettelijk hof van 3 november 2020, U-I-4658/2019.

⁵¹ De overige vier kandidaten voor het ambt van rechter hebben niet voldoende stemmen gekregen in de staatsraad voor de rechtspraak en de kennisgeving van vacature is niet opnieuw gepubliceerd, ook gezien het feit dat er momenteel weinig zaken door de rechtbank worden behandeld.

tot de grootste en langste in de EU behoren⁵². De COVID-19-pandemie en de zware aardbevingen in Zagreb en Petrinja hebben een negatieve invloed gehad op de efficiëntie van met name rechtbanken van eerste aanleg, grotendeels als gevolg van uitgestelde terechtzittingen, terwijl de rechtbanken van tweede aanleg en het hooggerechtshof, die voornamelijk werken op basis van schriftelijke gerechtelijke dossiers, efficiënter zijn blijven werken⁵³. In 2020 bleef de gemiddelde duur van de procedures bij de rechtbanken van eerste aanleg tot de langste in de EU behoren en nam die voornamelijk toe, tot 1 000 dagen in litigieuze handelszaken (735 in 2019) en 705 dagen in strafzaken bij de gemeentelijke rechtbanken (691 in 2019), terwijl die in litigieuze civielrechtelijke zaken afnam tot 826 dagen (854 in 2019)⁵⁴. De gemiddelde duur van de procedures is voornamelijk afgenomen voor de provinciale rechtbanken, terwijl litigieuze civielrechtelijke zaken in tweede aanleg slechts 233 dagen duurden (258 in 2019) en strafzaken 804 dagen duurden (930 in 2019). Voor de rechtbanken van eerste aanleg nam de achterstand in handelszaken met 13 % af (in vergelijking met 2019), maar in 2020 nam die in litigieuze civielrechtelijke zaken met 15 % toe, in bestuursrechtelijke zaken met 12 % en in strafzaken met 9 %. Bij de provinciale rechtbanken van tweede aanleg nam de achterstand in litigieuze civielrechtelijke zaken met 22 % en in strafzaken met 9 % af. Zowel de hoge handelsrechtbank als het hooggerechtshof hebben de duur van de procedures verder ingekort en de achterstand teruggebracht in respectievelijk handelszaken en civielrechtelijke zaken. Begin 2021 is het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur begonnen met het opstellen van actieplannen om de werkzaamheden van rechtbanken efficiënter te laten verlopen, met de bedoeling om voor elk rechtsgebied en voor elke gespecialiseerde rechtbank een aangepast plan te ontwikkelen⁵⁵.

II. CORRUPTIEBESTRIJDING

Het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur is de centrale instantie voor corruptiepreventie met een speciale eenheid voor de coördinatie van de uitvoering van de corruptiebestrijdingsstrategieën en bijbehorende actieplannen. Het fungeert ook als centraal orgaan voor de uitwisseling van gegevens over corruptiebestrijding. De raad voor de preventie van corruptie (een adviesorgaan van de regering bestaande uit vertegenwoordigers van overheidsinstellingen en niet-gouvernementele organisaties) en de nationale raad voor het toezicht op de uitvoering van de strategie voor corruptiebestrijding brengen twee keer per jaar verslag uit aan het parlement. Het bureau voor de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad (USKOK) is het gespecialiseerde Openbaar Ministerie dat zich bezighoudt met

⁵² *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 6-19.

⁵³ Op 2 november 2020 gaf de voorzitter van het hooggerechtshof de voorzitters van rechtbanken de instructie om het werk volgens twee modellen te organiseren. Volgens model A treden de rechtbanken van eerste aanleg op in alle soorten zaken binnen hun rechtsmacht, in overeenstemming met de epidemiologische maatregelen en met het doel het aantal personen in de gerechtsgebouwen te beperken, terwijl activiteiten buiten de gerechtsgebouwen tot urgente activiteiten beperkt blijven. Er wordt aanbevolen om gebruik te maken van elektronische communicatie en om voor terechtzittingen in tweede aanleg gebruik te maken van middelen voor video- en audioconferencing. Volgens model B, dat na goedkeuring van de voorzitter van het hooggerechtshof wordt gebruikt indien de epidemiologische situatie zich ongunstig ontwikkelt, treden de rechtbanken van eerste aanleg uitsluitend op in urgente zaken, en komen alleen de rechters die aan die zaken zijn toegewezen naar de rechtbank. De zittingen in alle overige zaken worden met 14 dagen verdaagd. Activiteiten buiten de gerechtsgebouwen worden opgeschort. In de rechtbanken van tweede aanleg bepaalt de voorzitter van de rechtbank het schema van de terechtzittingen, waarbij het gebruik van middelen voor video- en audioconferencing wordt aanbevolen. Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 14.

⁵⁴ Gegevens voor 2020, ministerie van Justitie.

⁵⁵ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 11.

corruptiedelicten, en de nationale politiedienst voor de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad (PNUSKOK) is de gespecialiseerde politieafdeling die belast is met het voorkomen, opsporen en onderzoeken van complexe corruptiedelicten. Het nieuwe hoger strafhof werd in 2021 operationeel als hof van tweede aanleg in door het USKOK vervolgde corruptiezaken⁵⁶. De ombudsdienst is bezig met het ontwikkelen van zijn nieuwe taak, namelijk meldingen van klokkenluiders beheren.

Deskundigen en bedrijfsleiders percipiëren het niveau van corruptie in de overheidssector nog steeds als hoog. In de corruptieperceptie-index 2020 van Transparency International scoort Kroatië 47/100, waarmee het op de 18^e plaats komt in de Europese Unie en op de 63^e plaats wereldwijd⁵⁷. Deze perceptie is de afgelopen vijf jaar⁵⁸ verslechterd⁵⁹.

Een nieuwe strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 is momenteel onderwerp van een openbare raadpleging, terwijl de vorige strategie is verstreken. Het besluit om het proces voor het opstellen van de nieuwe strategie te starten werd genomen op 19 november 2020⁶⁰. Na intern overleg wordt het ontwerpvoorstel van de strategie nu voor openbare raadpleging gepubliceerd⁶¹. De nieuwe strategie zal worden aangevuld met driejaarlijkse uitvoeringsplannen. Het eerste uitvoeringsplan moet de periode 2022-2024 bestrijken en zal pas na de goedkeuring van de strategie worden opgesteld⁶². Volgens de autoriteiten zal de omvattende strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 erop gericht zijn een breed scala van openstaande vraagstukken te behandelen door vast te stellen welke specifieke gebieden van corruptie sterker moeten worden aangepakt, zoals ook in internationale aanbevelingen wordt onderstreept⁶³. De strategie zal voornamelijk gericht zijn op preventie⁶⁴, versterking van het institutionele en wettelijke kader voor corruptiebestrijding, bewustmaking van de schadelijkheid van corruptie bij het grote publiek, grotere transparantie van de werkzaamheden van overheidsorganen en verbetering van integriteitssystemen op tal van prioriteitsgebieden⁶⁵.

Het institutionele kader voor corruptiebestrijding is enigszins aangepast om de efficiëntie te vergroten. Op 22 juli 2020 werden het ministerie van Justitie en het ministerie

⁵⁶ Zie het deel over de kwaliteit van het justitieel stelsel voor meer informatie over de werking van het hoger strafhof en de uitspraak van het grondwettelijk hof van 3 november 2020, U-I-4658/2019.

⁵⁷ Transparency International, *Corruption Perception Index 2020* (2021), blz. 2-3. De gepercipieerde mate van corruptie is als volgt gerangschikt: laag (de score voor de perceptie onder deskundigen en bedrijfsleiders van corruptie in de overheidssector is hoger dan 79); relatief laag (scores tussen 79-60), relatief hoog (scores tussen 59-50) en hoog (scores lager dan 50).

⁵⁸ De Eurobarometer-gegevens van vorig jaar over de gepercipieerde mate van corruptie en de ervaring van burgers en bedrijven worden om de twee jaar bijgewerkt. De recentste gegevensreeksen zijn opgenomen in de *Special Eurobarometer 502* (2020) en de *Flash Eurobarometer 482* (2019).

⁵⁹ In 2015 was de score 51, tegenover 47 in 2020. Bij een verschil van meer dan vijf punten is er sprake van een aanzienlijke daling/stijging; bedraagt het verschil vier of vijf punten, dan is er sprake van een verbetering/verslechtering; en als het verschil één tot drie punten bedraagt, dan is de situatie de afgelopen vijf jaar relatief stabiel gebleven.

⁶⁰ De strategie voor corruptiebestrijding voor 2015-2020.

⁶¹ Het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 is gepubliceerd op het portaal voor elektronische raadplegingen van de regering.

⁶² Schriftelijke bijdrage van de Kroatische regering aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 12.

⁶³ Lijst van internationale aanbevelingen zoals vermeld in de ontwerpstrategie voor corruptiebestrijding, blz. 6.

⁶⁴ De strategie voor corruptiebestrijding voor 2015-2020 was gericht op preventie, zie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 9.

⁶⁵ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 5.

van Openbaar Bestuur samengevoegd tot het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur⁶⁶. Met deze nieuwe structuur wordt beoogd de werkzaamheden van de sector voor corruptiepreventie te verbeteren, waarin nu twee nieuwe organisatorische eenheden zijn opgenomen⁶⁷. Voorts omvat de raad voor de preventie van corruptie nu vertegenwoordigers van de nationale verkiezingscommissie, de ombudsdienst en het centrale staatsbureau voor de ontwikkeling van de digitale samenleving. De personele en financiële middelen zijn recentelijk enigszins toegenomen⁶⁸. De commissie voor de oplossing van belangenconflicten heeft echter een beperkt aantal personeelsleden⁶⁹.

Het wetgevingskader voor corruptiebestrijding moet nog steeds worden hervormd. De afschaffing van de politieke onschendbaarheid van de leden van de regering werd aangekondigd in het regeringsprogramma 2020-2024⁷⁰, maar tot dusver blijven de voorschriften zoals aangegeven in artikel 34 van de wet inzake de regering, die voorziet in onschendbaarheid voor alle misdrijven waarop maximaal vijf jaar gevangenisstraf staat. Omkoping wordt in het wetboek van strafrecht bestraft met maximaal tien jaar gevangenisstraf en dezelfde bepalingen zijn ook op buitenlandse ambtenaren van toepassing⁷¹. Het huidige ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, dat onderwerp is van een openbare raadpleging, voorziet in een specifieke mijlpaal om het kader ter bestrijding van omkoping in internationale handelstransacties te verbeteren⁷². In dit verband wordt in de ontwerpstrategie voorgesteld om het wetgevingskader inzake onschendbaarheid voor de leden van de regering te versterken door onschendbaarheid voor corruptiedelicten uit te sluiten, zoals ook door de Greco wordt aanbevolen⁷³.

De vervolging en het onderzoek van corruptiezaken op hoog niveau worden voortgezet, maar als gevolg van langdurige procedures lopen veroordelingen vaak vertraging op. De positieve trend voor de vervolging en het onderzoek van corruptie heeft zich voortgezet, ook op lokaal niveau⁷⁴. In 2020 klaagde het bureau van het Openbaar Ministerie 84 personen

⁶⁶ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15.

⁶⁷ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15. De twee nieuwe eenheden zijn: de dienst voor strategische planning, coördinatie van de uitvoering van nationale documenten, en bewustmaking van het publiek; en de dienst voor internationale samenwerking en de ontwikkeling en verbetering van het normatieve kader.

⁶⁸ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15.

⁶⁹ Door de commissie voor de voorkoming van belangenconflicten gemelde informatie in de context van het bezoek aan Kroatië.

⁷⁰ Regering van de Republiek Kroatië, regeringsprogramma 2020-2024, blz. 45. Het plan betreffende wetgevende activiteiten van de regering voor 2021 voorziet voor het vierde kwartaal in doorverwijzing naar de procedure van werkorganen met betrekking tot de wijzigingen. Deze wet zou gericht zijn op het afschaffen van de onschendbaarheid van leden van de regering voor corruptiemisdrijven die ambtshalve worden vervolgd.

⁷¹ In de artikelen 293 en 294 wordt omkoping strafbaar gesteld, hoewel een duidelijke verwijzing naar buitenlandse ambtenaren ontbreekt. In artikel 89, lid 3, van het wetboek van strafrecht wordt “overheidspersoon” gedefinieerd. OESO, *Foreign Bribery Offence and its Enforcement in Eastern Europe and Central Asia*, 2016, blz. 69.

⁷² Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 30.

⁷³ Greco, *Fifth Evaluation Round, Evaluation Report*, 6 december 2019, punt 99.

⁷⁴ In 2020 ontving het bureau van het Openbaar Ministerie strafrechtelijke kennisgevingen met betrekking tot 1 230 verdachten van corruptiedelicten, die 72 % van het totale aantal door USKOK ontvangen strafrechtelijke kennisgevingen uitmaken (in 2019 waren er 1 003 verdachten, die 73 % van het totale aantal kennisgevingen uitmaakten). Hieruit blijkt een stijging van het aantal verdachten met ongeveer 20 % ten opzichte van de jaren ervoor. Er moet worden opgemerkt dat meer dan 90 % van deze kennisgevingen werd

aan (109 personen in 2019). In dezelfde periode hebben de rechtbanken uitspraak gedaan met betrekking tot 92 personen, waarvan er 78 werden veroordeeld (85 %). Met betrekking tot de sancties voor corruptiedelicten kregen 31 personen een gevangenisstraf opgelegd (voor 12 personen werd de gevangenisstraf omgezet in een taakstraf) en werden 47 personen voorwaardelijk veroordeeld. In 2020 nam de duur van onderzoeken onder leiding van de openbaar aanklagers in het bureau voor de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad (USKOK) toe (als gevolg van de COVID-19-pandemie en de complexiteit van de zaken). In slechts ongeveer 28 % van de zaken van USKOK werd het onderzoek binnen zes maanden afgerond (90 % in 2019). In ongeveer 35 % van de zaken duurde het onderzoek maximaal één jaar, terwijl het onderzoek in de overige 35 % van de zaken 18 maanden of langer duurde. Zodra de zaken voor de rechtbank komen, is er voor verscheidene corruptiezaken op hoog niveau sprake van langdurige procedures die rechterlijke beslissingen vertragen⁷⁵. Er zijn geen duidelijke stappen gezet om iets te doen aan de inefficiënties van het justitieel stelsel die in het verslag over de rechtsstaat 2020 zijn gemeld. Om deze kwestie aan te pakken, is in de ontwerpstrategie vastgesteld dat het rechtskader voor de vervolging van corruptiedelicten moet worden verbeterd om de gerechtelijke procedures te bespoedigen⁷⁶. Wat de huidige beschikbare middelen betreft, gaf USKOK aan dat er zich moeilijkheden voordoen bij het aanwerven van nieuwe openbaar aanklagers omdat de kandidaten niet aan de deskundigheidseisen voldoen⁷⁷. Zowel USKOK als de nationale politiedienst voor de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad (PNUSKOK) meldden dat de samenwerking bij het onderzoeken en vervolgen van corruptiedelicten goed verloopt. De nationale autoriteiten gaven aan dat de beschikbare middelen toereikend worden bevonden en dat er online gespecialiseerde opleidingen betreffende corruptiebestrijding beschikbaar zijn. Er zijn tekortkomingen geconstateerd met betrekking tot de beschikbaarheid van uitrusting voor het uitvoeren van complexe onderzoeksactiviteiten⁷⁸. Volgens de ontwerpstrategie zal PNUSKOK zowel op nationaal als lokaal niveau gedigitaliseerd en gerenoveerd worden⁷⁹.

Sinds het verslag over de rechtsstaat 2020 is er beperkte vooruitgang geboekt bij het versterken van het rechtskader inzake de preventie van belangenconflicten⁸⁰. Uit het verslag over de rechtsstaat 2020 blijkt dat het rechtskader inzake belangenconflicten moet worden verbeterd wat de uitvoering ervan betreft en om ervoor te zorgen dat de commissie voor de oplossing van belangenconflicten voldoende bevoegdheden heeft om afschrikkende sancties op te leggen en haar essentiële preventieve rol te vervullen⁸¹. Hoewel het rechtskader inzake belangenconflicten niet is veranderd, is het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 bedoeld om het te verbeteren, zonder dat duidelijk wordt gemaakt wat dit precies zou inhouden⁸². De beslissingen van de commissie voor de oplossing van belangenconflicten zijn het onderwerp geweest van een aantal uitspraken van de

afgevoerd en dat het merendeel ervan van burgers afkomstig was. Bureau van het Openbaar Ministerie, verslag voor 2020, 29 april 2021, blz. 187-188.

⁷⁵ In 2020 duurden strafrechtelijke procedures in eerste aanleg gemiddeld 733 dagen in gemeentelijke rechtbanken en 804 dagen in provinciale rechtbanken (die ernstige strafzaken behandelen). Gegevens van het ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur. Met betrekking tot corruptiezaken is één voorbeeld de zaak Fimi Media, die al elf jaar loopt.

⁷⁶ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 32.

⁷⁷ Informatie verstrekt door USKOK in de context van het bezoek aan Kroatië. Bijvoorbeeld een tekort aan gespecialiseerde software, forensische instrumenten om elektronische apparatuur te onderzoeken.

⁷⁸ Informatie verstrekt door PNUSKOK in de context van het bezoek aan Kroatië.

⁷⁹ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 36.

⁸⁰ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 10.

⁸¹ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 10.

⁸² Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 44-45.

administratieve rechtbanken en het grondwettelijk hof⁸³. Zo bevestigde de hoge administratieve rechtbank, met betrekking tot de bevoegdheden van de commissie uit hoofde van artikel 5 van de wet betreffende de voorkoming van belangenconflicten, op 12 september 2019 de praktijk van de commissie en de sancties die zij had opgelegd. Op 10 december 2020 deed de hoge administratieve rechtbank uitspraak over een beroep en oordeelde de rechter, door te verwijzen naar de bepalingen in artikel 5 van de wet betreffende de voorkoming van belangenconflicten, dat de commissie voor de oplossing van belangenconflicten niet bevoegd is om alleen een schending van de gedragsbeginselen van overheidsfunctionarissen te bestraffen⁸⁴. De kwestie betreft de interpretatie van artikel 5⁸⁵ en de mogelijkheid voor de commissie om alleen op basis van deze bepaling sancties op te leggen aan overheidsfunctionarissen⁸⁶. De gevolgen van deze uitspraak zijn belangrijk, aangezien zij betrekking hebben op de sanctiebevoegdheden van de commissie voor de oplossing van belangenconflicten⁸⁷. De Groep van Staten tegen Corruptie van de Raad van Europa (Greco) onderzocht de bevoegdheden van de commissie voor de oplossing van belangenconflicten en benadrukte dat de commissie alleen kan vaststellen of er van een schending sprake is, maar dat zij geen sancties kan opleggen met betrekking tot de artikelen 2 en 5 van de wet⁸⁸. In dit verband adviseerde de Greco de beschikbare sancties voor schendingen van de wet betreffende de voorkoming van belangenconflicten te herzien om ervoor te zorgen dat aan alle schendingen passende consequenties zijn verbonden. Het maatschappelijk middenveld heeft zijn bezorgdheid geuit over de mogelijke vermindering van de sanctiebevoegdheden van de commissie na de uitspraak van de hoge administratieve rechtbank⁸⁹. De commissie voor de oplossing van belangenconflicten heeft bezorgdheid geuit over uiteenlopende jurisprudentie en stelde het bureau van het Openbaar Ministerie voor om voor het hooggerechtshof het buitengewoon beroep in te stellen tegen de beslissing van de hoge administratieve rechtbank met als doel deze uitspraak te vernietigen, wat op 14 mei werd geweigerd⁹⁰. Op 27 mei 2021 deed de hoge administratieve rechtbank een aanvullende

⁸³ Bv. het arrest van het grondwettelijk hof van 2 juli 2019, U-III-673/2018. Bij dit arrest werden de uitspraken van de administratieve rechtbank en de hoge administratieve rechtbank nietig verklaard, waarbij onder meer als reden werd gegeven dat de rechtbanken niet in doeltreffende rechterlijke toetsing hebben voorzien.

⁸⁴ Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 10 december 2020, Usz — 2745/18-5.

⁸⁵ In artikel 5 van de wet wordt verwezen naar de beginselen die overheidsfunctionarissen in acht moeten nemen bij de uitoefening van hun openbaar ambt — eerlijk, zorgvuldig, verantwoordelijk en onpartijdig handelen, hun geloofwaardigheid en waardigheid behouden.

⁸⁶ Volgens de uitspraak van de hoge administratieve rechtbank kan de commissie voor belangenconflicten alleen sancties opleggen op basis van de lijst van inbreuken in artikel 42 van dezelfde wet en zijn de bepalingen van artikel 5 niet in deze lijst opgenomen. Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 10 december 2020, Usz — 2745/18-5.

⁸⁷ Tegelijkertijd kan de uitspraak van de hoge administratieve rechtbank gevolgen hebben voor vergelijkbare lopende procedures door de commissie voor de voorkoming van belangenconflicten.

⁸⁸ Greco, *Fifth Evaluation Round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, punt 92.

⁸⁹ GONG, *Letter to GRECO: The Commission must not be destroyed*, 4 februari 2021.

⁹⁰ Op 3 februari 2021 gaf de hoge administratieve rechtbank een persbericht uit over zijn jurisprudentie betreffende belangenconflicten waarin wordt gesteld dat administratieve rechtbanken bevoegd zijn om de wettigheid van beslissingen van de commissie voor de voorkoming van belangenconflicten te beoordelen en de wettigheid te waarborgen, maar ook om te zorgen voor rechtsbescherming van de rechten en juridische belangen van natuurlijke en rechtspersonen en andere partijen die worden geschonden door individuele beslissingen of acties van overheidsorganen. De rechtbank wees er tevens op dat de bestrijding van corruptie niet betekent dat de rechtbanken alle beslissingen van de commissie maar kritiekloos en onvoorwaardelijk als rechtmatig moeten beoordelen, omdat dat de bovengenoemde rol van administratieve rechtbanken in de toetsing van de wettigheid van de beslissingen van overheidsorganen betekenisloos zou maken. Hoge administratieve rechtbank, persbericht van 3 februari 2021.

uitspraak in verband met artikel 5 van de wet, waarmee de uitspraak van de administratieve rechtbank van 19 december 2020 werd bevestigd⁹¹.

Er zijn geen ethische regels voor de leden van de regering en de parlementsleden en “draaideurpraktijken” zijn nog altijd slechts gedeeltelijk gereguleerd, zoals vermeld in het verslag over de rechtsstaat 2020⁹². Het ontbreken van een gedragscode voor de leden van de regering⁹³ en de parlementsleden⁹⁴ werd opgemerkt door de Greco⁹⁵ en er zijn enkele maatregelen genomen om gevolg te geven aan deze aanbevelingen⁹⁶. De regels betreffende draaideurpraktijken zijn niet versterkt en hebben nog steeds een beperkte reikwijdte⁹⁷. Met betrekking tot de bepaling op grond waarvan functionarissen gedurende een periode van twaalf maanden na beëindiging van hun ambt geen baan in de particuliere sector mogen aanvaarden⁹⁸, is die periode door de Greco te kort bevonden, en de Greco heeft ook aanbevolen dat de commissie voor de voorkoming van belangenconflicten een bemiddelende rol krijgt op dit gebied.

Er is een gedragscode voor ambtenaren op staatsniveau, maar op lokaal en regionaal niveau ontbreekt het grotendeels aan gedragscodes. De gedragscode voor ambtenaren op staatsniveau is sinds 2011 van kracht⁹⁹. Op lokaal niveau hebben ambtenaren echter alleen een eigen gedragscode als de lokale/regionale overheid er een heeft aangenomen¹⁰⁰. Volgens het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 zijn er op lokaal en regionaal overheidsniveau 142 gedragscodes van kracht. Met de strategie wordt ernaar gestreefd dit aantal te verhogen tot 576 in 2030.

Sinds het verslag over de rechtsstaat 2020 is er op het gebied van lobbywerk enige vooruitgang geboekt en moet er nog steeds uitvoerige wetgeving worden ingevoerd¹⁰¹. Met het regeringsprogramma voor 2020-2024 en het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 wordt de aanneming van omvattende regelgeving beoogd. Hiertoe is een werkgroep opgericht door het ministerie van Justitie¹⁰². De noodzaak

Op 14 mei 2021 verwierp het bureau van het Openbaar Ministerie het initiatief van de commissie met betrekking tot de uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van december 2020 vanwege het feit dat de betrokkene, de burgemeester van Zagreb, sindsdien is overleden.

⁹¹ Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 27 mei 2020, Usz — 2889/20-2.

⁹² *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 11.

⁹³ Greco, *Fifth Evaluation Round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, blz. 15-16.

⁹⁴ Greco, *Fourth Evaluation Round: Fourth Evaluation Round, Addendum to the Second Compliance Report Croatia*, 21 oktober 2020, blz. 3.

⁹⁵ De voorbereidende werkzaamheden voor het opstellen van de gedragscode voor parlementsleden en de gedragscode voor leden van de regering worden thans uitgevoerd.

⁹⁶ De werkgroep die belast is met het opstellen van de gedragscode voor parlementsleden heeft het ontwerp na bespreking tijdens de zitting van het voorzitterschap doen toekomen aan de commissie voor de grondwet, procedureregels en het politieke systeem.

⁹⁷ Greco, *Fifth Evaluation Round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, blz. 25.

⁹⁸ In artikel 20 van de wet betreffende de voorkoming van belangenconflicten staat dat functionarissen gedurende een periode van twaalf maanden na het einde van hun dienstverband geen baan mogen aanvaarden van een entiteit waarmee zij rechtstreeks contact hebben gehad.

⁹⁹ *Etički kodeks državnih službenika*, Kroatisch staatsblad 40/201.

¹⁰⁰ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 64.

¹⁰¹ Het ontbreken van dergelijke gedetailleerde regels voor parlementsleden en de hoogste uitvoerende functies werd reeds opgemerkt in *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 11.

¹⁰² Schriftelijke bijdrage van de Kroatische regering in de context van het bezoek aan Kroatië, ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 46, en regering van de Republiek Kroatië,

om lobbywerk te reguleren werd ook benadrukt door de Greco, aangezien haar aanbevelingen op dit gebied nog steeds niet zijn uitgevoerd¹⁰³.

Er is een groot aantal beroepen aangetekend in procedures voor overheidsopdrachten, die nog steeds hoge risico's met betrekking tot corruptie opleveren. In het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 worden overheidsopdrachten aangemerkt als een gebied dat kwetsbaar is voor de risico's van corruptie¹⁰⁴. De staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten is een onafhankelijk besluitvormingsorgaan (tribunaal) dat verantwoordelijk is voor de beoordeling van beroepen die met betrekking tot overheidsopdrachten zijn ingesteld¹⁰⁵. In de loop van de jaren is de werklast van deze commissie toegenomen: in 2020 was 66 % van de overheidsopdrachten onderwerp van een beroepsprocedure voor de staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten¹⁰⁶. De cruciale rol van de staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten wordt ook erkend in de ontwerpstrategie voor corruptiebestrijding, waarmee verdere versterking van het rechtskader ervan wordt beoogd¹⁰⁷. Het is belangrijk dat met de hervorming van de staatscommissie haar onafhankelijkheid wordt gewaarborgd, met name wat betreft de benoeming en discipline van de leden van de staatscommissie, in overeenstemming met het EU-recht en rekening houdend met de aanbevelingen van de Raad van Europa¹⁰⁸. Volgens het ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 zal het wetgevingskader voor overheidsopdrachten ook worden verbeterd door een versterking van het toezichtmechanisme en de transparantie van de procedures¹⁰⁹.

De ombudsdienst heeft de eerste externe meldingen van klokkenluiders ontvangen. Na de aanneming van de wet betreffende de bescherming van melders van onregelmatigheden¹¹⁰

regeringsprogramma 2020-2024, blz. 45. De werkgroep zal bestaan uit vertegenwoordigers van de regering van de Republiek Kroatië, het bureau van het Openbaar Ministerie, de commissaris voor informatie, de commissie voor de oplossing van belangenconflicten, het agentschap voor de bescherming van persoonsgegevens, de Kroatische vereniging van lobbyisten, de maatschappelijke organisaties Transparency International en GONG, en wetenschappers. De Kroatische vereniging van werkgevers en de vakbonden kunnen ook worden uitgenodigd om aan de werkgroep deel te nemen.

¹⁰³ Greco, *Fifth Evaluation Round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, blz. 20.

¹⁰⁴ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 23.

¹⁰⁵ Volgens artikel 8 van de wet inzake de staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten stelt de regering, op basis van overheidsvacatures, de kandidaat-leden voor de staatscommissie aan het parlement voor die deze benoemt zonder betrokkenheid van een onafhankelijk orgaan. Het parlement zou ook beslissen over de potentiële tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid van de leden.

¹⁰⁶ Door de staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten verstrekte informatie in de context van het bezoek aan Kroatië. Het jaarverslag voor 2020 van de staatscommissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten is nog niet beschikbaar.

¹⁰⁷ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 49.

¹⁰⁸ CM/Rec(2010)12, punten 66 en 69. Volgens het EU-recht impliceert de vereiste van onafhankelijkheid dat het stelsel van tuchtregels met betrekking tot rechters de nodige waarborgen moet bieden om te voorkomen dat die tuchtregels kunnen worden gebruikt als middel om politieke controle uit te oefenen op de inhoud van rechterlijke beslissingen. Bv. Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 24 juni 2019, Commissie/Polen, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punt 77, arrest van 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, arrest van 5 juli 2016, Ognjanov, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, en beschikking van 12 februari 2019, RH, C-8/19, ECLI:EU:C:2019:110.

¹⁰⁹ Ontwerpvoorstel van de strategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030, blz. 51.

¹¹⁰ Wet betreffende de bescherming van melders van onregelmatigheden.

kan de ombudsdienst sinds 2019 meldingen over mogelijk wangedrag of mogelijke misstanden ontvangen. Zoals gemeld door de ombudsdienst werden in 2020 45 klachten behandeld¹¹¹. In dezelfde periode kwamen verschillende ophefmakende corruptiegevallen aan het licht naar aanleiding van meldingen van klokkenluiders¹¹².

Om het risico van corruptie met betrekking tot overheidsopdrachten gedurende de COVID-19-pandemie te beperken, hebben functionarissen nieuwe specifieke opleidingen gevolgd¹¹³. Met betrekking tot de vervolging werden slechts enkele activiteiten van het bureau van het Openbaar Ministerie uitgesteld als gevolg van de pandemie en werkten de rechtshandhavingsautoriteiten in twee diensten om het risico van contact tot een minimum te beperken¹¹⁴. Voorts heeft het ministerie van Economie en Duurzame Ontwikkeling specifieke aanbevelingen gedaan met het oog op de versterking van het systeem voor overheidsopdrachten in de context van de pandemie¹¹⁵.

III. MEDIAPLURIFORMITEIT EN -VRIJHEID

De vrijheid van meningsuiting en informatie is verankerd in de grondwet¹¹⁶, terwijl de mediapluriformiteit wordt gewaarborgd door verschillende wetten, met name de wet betreffende de elektronische media en de mediawet. Deze wetten voorzien in de onafhankelijke regulerende instantie voor de media, het agentschap voor elektronische media (AEM), en garanderen dat informatie over media-eigendom voor het publiek beschikbaar is. Een kader voor de toegang tot informatie en openbare documenten is grotendeels voorhanden¹¹⁷. De herziene richtlijn audiovisuele mediadiensten¹¹⁸ kan pas in Kroatische wet worden omgezet, als de herziene wet betreffende de elektronische media is goedgekeurd, maar dat is voorlopig nog niet gebeurd. De regering is bovendien voornemens de tweede pijler van het rechtskader voor de Kroatische media, de mediawet, te actualiseren met een voorstel dat eind 2021 wordt verwacht¹¹⁹.

¹¹¹ 13 hiervan werden in 2019 ingediend, maar de zaken gingen in 2020 verder.

¹¹² Telegram, *Ovo je bomba. Telegram otkriva tajnu snimku: ovako HDZ-ov gradonačelnik Požege diktira koje firme moraju dobiti poslove*, 12 januari 2021; Večernji list, *Dosje o Bandićevoj poskupjelosti žičari: Laži, aneksi, tužbe ljubavne afere, osvete...*, 29 november 2020; Večernji list, *USKOK i PNUSKOK provode izvide o sljemenskoj žičari*, 27 november 2020.

¹¹³ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 24.

¹¹⁴ Informatie gemeld door PNUSKOK in de context van het bezoek aan Kroatië.

¹¹⁵ Aanbeveling van het ministerie van Economie, Ondernemerschap en Ambachten betreffende het probleem van het voorschrijven en verstrekken van inschrijvingsgaranties in de nieuwe situatie die door de uitbraak van het coronavirus is veroorzaakt, (<http://www.javnabavabava.hr/default.aspx?id=7221>); en Aanbeveling van het ministerie van Economie, Ondernemerschap en Ambachten betreffende de invoering van een bindende overheidsprocedure in de nieuwe situatie die door de uitbraak van het coronavirus is veroorzaakt, (<http://www.javnabavabava.hr/default.aspx?id=7220>).

¹¹⁶ Grondwet van de Republiek Kroatië, artikel 38.

¹¹⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*.

¹¹⁸ Richtlijn (EU) 2018/1808 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) in het licht van een veranderende marktsituatie.

¹¹⁹ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 28.

In de wereldpersvrijheidsindex voor 2021 van *Reporters without Borders* staat Kroatië wereldwijd 56^e en 22^e van de EU-lidstaten (*Reporters without Borders, World Press Freedom Index, Croatia*). De *Media Pluralism Monitor 2021* geeft middelgrote risico's aan op het gebied van fundamentele bescherming, sociale inclusiviteit en politieke onafhankelijkheid, met een hoog risico voor de indicator voor de pluriformiteit van de markt (*Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 8).

Er worden nieuwe kwalificatie-eisen overwogen voor de potentiële leden van het bestuursorgaan van het agentschap voor elektronische media. Het agentschap wordt geleid door een directeur die tevens leiding geeft aan de raad voor elektronische media, het bestuursorgaan van het agentschap. De financiële onafhankelijkheid van het agentschap wordt gewaarborgd doordat deze verbonden is aan de inkomsten van elektronische mediadiensten¹²⁰. De leden van de raad worden bij gewone meerderheid van stemmen benoemd door het parlement, na een voorstel van de regering, op basis van een openbare oproep tot de voordracht van kandidaten¹²¹. Het feit dat de leden van de raad voor meerdere termijnen van vijf jaar kunnen worden herbenoemd alsook de doorslaggevende invloed van de parlementaire meerderheid bij de benoeming van het orgaan zijn aangemerkt als factoren die mogelijk afbreuk doen aan de politieke onafhankelijkheid van de toezichthouder¹²². De regering is met de ontwerpwet betreffende elektronische media voornemens verdere eisen in te voeren met betrekking tot de opleiding, vaardigheden en beroepservaring van de potentiële leden van de raad¹²³.

Er is geen onafhankelijke zelfregulerende mediaraad die zowel de pers en de nieuwsmediasector als uitgevers en journalistenverenigingen vertegenwoordigt. De zelfregulerende gedragscode van de vereniging van Kroatische journalisten is slechts toepasselijk voor de journalisten die in de vereniging worden vertegenwoordigd, en lijkt onvoldoende te worden erkend om journalisten in de praktijk te kunnen beschermen¹²⁴. Het ministerie van Cultuur en Media overweegt om in de context van het voorstel voor een nieuwe mediawet steun te verlenen aan de aanstelling van een onafhankelijke, zelfregulerende mediaraad¹²⁵.

Er zijn verdere verbeteringen van het kader voor de transparantie van informatie over media-eigendom gepland. De regering is in haar ontwerp voor de herziene wet betreffende de elektronische media voornemens de beschikbare informatie vollediger te maken door te vereisen om een uittreksel uit het register met informatie over de uiteindelijke begunstigen bij te voegen en om elektronische publicaties te registreren¹²⁶. Momenteel wordt informatie over media-eigendom met betrekking tot audiovisuele en digitale media beschikbaar gesteld op de website van het agentschap voor elektronische media. Informatie over de gedrukte media wordt verzameld door de kamer van koophandel en gepubliceerd in het Kroatische staatsblad¹²⁷. De indicator van de *Media Pluralism Monitor 2021* (monitor voor de pluriformiteit van de media 2021) betreffende de transparantie van de media-eigendom laat een middelgroot risico zien, waarbij wordt benadrukt dat de identiteit van de uiteindelijke

¹²⁰ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 9. *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 10.

¹²¹ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 28.

¹²² Bijdrage van het Centrum voor vredesstudies (*Centar za mirovne studije*) en het Kroatische platform voor internationale burgersolidariteit (*CROSOL*) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3-4; *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 13; bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 14-15. Er moet worden opgemerkt dat tot dusver drie leden van de raad door verschillende parlementaire meerderheden zijn herbenoemd.

¹²³ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 28.

¹²⁴ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 11.

¹²⁵ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 28.

¹²⁶ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 30.

¹²⁷ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië; bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 17.

begunstigde met het huidige kader kan worden verhuld¹²⁸. Belanghebbenden beweren dat het door het agentschap voor elektronische media bijgehouden register mogelijk leemten vertoont met betrekking tot elektronische publicaties¹²⁹. Volgens de *Media Pluralism Monitor 2021* is in Kroatië sprake van grote marktaandelen van toonaangevende media in verschillende marktsegmenten¹³⁰.

Hoewel er basisregels betreffende staatsreclame zijn¹³¹, melden belanghebbenden dat met staatsreclame vaak de politieke onafhankelijkheid van de media wordt ondermijnd, met name op lokaal niveau¹³². De wet betreffende de elektronische media bepaalt dat overheidsinstellingen en bedrijven die overwegend in handen zijn van de staat verplicht zijn 15 % van hun jaarlijkse middelen, die bestemd zijn voor de promotie van hun diensten of activiteiten, te gebruiken voor reclame in regionale of lokale televisie- of radio-omroepen¹³³. In de *Media Pluralism Monitor 2021* is geconcludeerd dat met het huidige kader omroepen vaak afhankelijk zijn van regionale en lokale politiek, terwijl kranten vaak beleidsmaatregelen en standpunten steunen die stroken met de politieke voorkeur van de eigenaar¹³⁴. Met name van regionale en lokale media wordt vaak gedacht dat zij sterk afhankelijk zijn van reclame door lokale overheden, waarmee de kans wordt vergroot dat hun redactionele onafhankelijkheid wordt ondermijnd¹³⁵.

De Kroatische autoriteiten hebben enkele mediaspecifieke maatregelen genomen om het effect van de COVID-19-pandemie te verzachten. Als gevolg van de pandemie zijn de krantenverkoop en de reclame-inkomsten gedaald en hebben veel media de lonen verlaagd en personeel ontslagen¹³⁶. Met name freelancejournalisten werden daardoor getroffen¹³⁷. De vakbond van Kroatische journalisten is van mening dat de arbeidsomstandigheden van journalisten tijdens de pandemie aanzienlijk zijn verslechterd¹³⁸. Mediabedrijven hebben kunnen profiteren van algemene steunprogramma's van de regering. Naar aanleiding van de steunverzoeken van belanghebbenden heeft de regering via het agentschap voor elektronische

¹²⁸ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 10. De *Media Pluralism Monitor* laat een hoog risico zien voor de bijbehorende indicatoren betreffende de concentratie van nieuwsmedia, de concentratie van onlineplatforms, de handhaving van het mededingingsrecht en de levensvatbaarheid van media.

¹²⁹ Bijdrage van het Centrum voor vredesstudies (*Centar za mirovne studije*) en het Kroatische platform voor internationale burgersolidariteit (*CROSOL*) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 5.

¹³⁰ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 10-11. Volgens de gegevens die zijn beoordeeld in de *Media Pluralism Monitor* was de top vier van eigenaren van audiovisuele media in 2019 goed voor 96 procent van de markt. In 2020 was de top vier van eigenaren van audiovisuele media goed voor 56 procent van de kijkdichtheid. De top vier van radio-eigenaren had in 2019 een marktaandeel van 70 %, en maakte in 2020 39 % van de kijkdichtheid uit. De top vier van kranteneigenaren had in 2019 een marktaandeel van 71 % (*Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 10).

¹³¹ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 13.

¹³² Bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 16-17. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹³³ Het ontwerp voor een herziening van de wet betreffende de elektronische media is bedoeld om deze wet uit te breiden naar elektronische publicaties (met een verplichting relevante informatie online openbaar te maken).

¹³⁴ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 12.

¹³⁵ Bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 16-17. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹³⁶ Informatie verstrekt door de vakbond van Kroatische journalisten in de context van het bezoek aan Kroatië.

¹³⁷ Reporters without Borders, *Croatia*; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹³⁸ Informatie verstrekt door de vakbond van Kroatische journalisten in de context van het bezoek aan Kroatië.

media een openbare oproep gedaan om freelancejournalisten en deeltijdwerknemers in de media te ondersteunen¹³⁹.

De toegang tot informatie is bij wet gewaarborgd, maar er zijn nog steeds grote vertragingen in de behandeling van verzoeken van journalisten door de overheidsinstanties¹⁴⁰. De uitvoering van de wet betreffende het recht op toegang tot informatie¹⁴¹ wordt gewaarborgd door de commissaris voor informatie en diens bureau. In een groot aantal gevallen is de rechtstreekse betrokkenheid van het bureau van de commissaris voor informatie vereist opdat er gevolg wordt gegeven aan verzoeken van journalisten om toegang tot informatie¹⁴². Volgens de *Media Pluralism Monitor 2021* bestaat er een middelgroot risico in verband met de bescherming van het recht op informatie¹⁴³. De Greco heeft aanbevolen dat er maatregelen moeten worden genomen om de uitvoering van beslissingen van de commissaris voor informatie in overeenstemming met de wet te versterken¹⁴⁴.

Er bestaat weliswaar een rechtskader voor de bescherming van journalisten, maar journalisten blijven zowel online als offline het doelwit van haatuitingen en bedreigingen¹⁴⁵. Een aantal spraakmakende zaken had betrekking op verbale aanvallen van politici op journalisten, waarbij duidelijk spanningen in de relatie tussen bepaalde politici en de media naar voren kwamen¹⁴⁶. Verder hebben belanghebbenden gezegd dat zij zich er ernstige zorgen over maken dat de Kroatische radio en televisie vertegenwoordigers van de vakbond van Kroatische journalisten en de vereniging van Kroatische journalisten zou hebben ontslagen of met ontslag hebben bedreigd¹⁴⁷. Het platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten heeft sinds oktober 2020 vijf waarschuwingen geregistreerd in verband met gebeurtenissen in Kroatië, met name in verband met bedreigingen of beledigingen van journalisten alsook een proces dat tegen een mediadienst is aangespannen wegens laster¹⁴⁸. Hoewel er in 2020

¹³⁹ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 29; informatie verstrekt door het Kroatische ministerie van Cultuur en Media in de context van het bezoek aan Kroatië.

¹⁴⁰ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 9; *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 15; bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 20.

¹⁴¹ Wet betreffende het recht op toegang tot informatie.

¹⁴² Bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 20; informatie verstrekt door het bureau van de commissaris voor informatie in de context van het bezoek aan Kroatië.

¹⁴³ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 9.

¹⁴⁴ Greco, *Fifth evaluation round — Evaluation Report on Croatia on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, blz. 19.

¹⁴⁵ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Kroatië*, blz. 14; Reporters without Borders, *Croatia*; European Centre for Press and Media Freedom, platform *Mapping Media Freedom*; *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 15.

¹⁴⁶ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië; European Centre for Press and Media Freedom, platform *Mapping Media Freedom*; Raad van Europa, Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (2021), *Croatian President Milanovic verbally attacked HRT journalists*, no. 89/2021.

¹⁴⁷ Raad van Europa (2021), Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (2021), *President of Croatian Journalists' Union Maja Sever Threatened with Dismissal*, no. 40/2021; Vereniging van Kroatische journalisten, *Bačić's persecution of the leaders of the CJA and the Journalists' Union is a new blow to media freedom*, 13 maart 2021.

¹⁴⁸ Raad van Europa, Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten. Op het moment van schrijven hadden de Kroatische autoriteiten op drie van de vijf zaken

fysieke aanvallen op journalisten hebben plaatsgevonden, lijkt dit geen wijdverspreid probleem te zijn en geven de politiediensten gevolg aan dat soort gevallen¹⁴⁹.

Strategische rechtszaken ter ontmoediging van publieksparticipatie (SLAPP's) vormen nog steeds een ernstig probleem¹⁵⁰. Bij een enquête door de vereniging van Kroatische journalisten in april 2021 werden 924 actieve rechtszaken tegen journalisten en de media in Kroatië geteld¹⁵¹ (in vergelijking met 905 in 2020¹⁵²). De vereniging benadrukt dat deze rechtszaken een grote impact hebben op de betrokken media, waarbij met name het bestaan van kleinere, lokale mediadiensten en freelancejournalisten in gevaar komt¹⁵³. Voorbeelden van dergelijke zaken zijn onder meer rechtszaken tegen journalisten door vooraanstaande politici of overheidsfunctionarissen¹⁵⁴. Hoewel rechtbanken vaak de betrokken journalisten in het gelijk stellen¹⁵⁵, vormen SLAPP's een aanzienlijk financieel risico voor journalisten en kunnen zij een behoorlijk intimiderend effect hebben. Veel SLAPP's tegen journalisten zijn gebaseerd op beschuldigingen van laster¹⁵⁶. Belanghebbenden hebben de regering verzocht deze kwestie aan te pakken, onder meer door laster uit het strafrecht te verwijderen¹⁵⁷. De Kroatische autoriteiten hebben een groep van deskundigen opgezet die advies moet geven over beleidsinitiatieven om strategische rechtszaken ter ontmoediging van burgerparticipatie tegen te gaan.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Kroatië heeft een parlementair eenkamerstelsel, waarin het grondwettelijk hof achteraf grondwettelijke toetsingen kan uitvoeren, ook in concrete gevallen op basis van een grondwettelijke klacht. Wetsontwerpen kunnen door elk lid van het parlement of de regering worden ingediend. De ombudsdienst voor het volk, die verantwoordelijk is voor de bevordering en bescherming van de mensenrechten en de vrijheden, de commissaris voor

gereageerd (waarbij de twee recentste gevallen respectievelijk in april en in mei 2021 werden geregistreerd). Vier van de vijf zaken vielen onder de categorie “*Harassment and intimidation of journalists*” (pesterijen en intimidatie ten aanzien van journalisten) en één zaak werd ingedeeld onder “*Other acts having chilling effects on media freedom*” (andere handelingen met afschrikkende effecten op de mediavrijheid).

¹⁴⁹ Bijdrage van het Osservatorio Balcani Caucaso Transeuropa aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 9; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹⁵⁰ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië; bijdrage van Human Rights House Zagreb aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8.

¹⁵¹ Vereniging van Kroatische journalisten, *At least 924 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 16 april 2021.

¹⁵² Vereniging van Kroatische journalisten, *CJA's poll: over 905 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 1 mei 2020.

¹⁵³ Vereniging van Kroatische journalisten, *At least 924 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 16 april 2021.

¹⁵⁴ Raad van Europa, Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (2021), *Defamation Lawsuit against INDEX d.o.o.*, no. 80/2021; European Centre for Press and Media Freedom, platform *Mapping Media Freedom*; Vereniging van Kroatische journalisten, *At least 924 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 16 april 2021.

¹⁵⁵ Reporters without Borders, *Croatia*. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹⁵⁶ *Media Pluralism Monitor 2021*, blz. 9; Vereniging van Kroatische journalisten, *At least 924 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 16 april 2021; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

¹⁵⁷ Bijdrage van de vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 18; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Kroatië.

informatie en de ombudsdienst voor gendergelijkheid¹⁵⁸, die de rol van het orgaan voor gelijke kansen vervult, zijn allemaal onafhankelijke organen die een rol spelen in het systeem van controles en waarborgen.

Hoewel openbare raadplegingen in de wetgevingsprocedures zijn vervat, wordt burgerparticipatie door belanghebbenden eerder als formalistisch dan als inhoudelijk ervaren. Openbare raadplegingen worden georganiseerd via het centrale overheidsportaal voor elektronische raadplegingen. Het regeringsbureau voor wetgeving coördineert de openbare raadplegingen en beheert het portaal voor elektronische raadplegingen. Het aantal jaarlijks georganiseerde openbare raadplegingen is voornamelijk gestegen¹⁵⁹. Het bureau van de commissaris voor informatie heeft, in het kader van zijn reguliere activiteiten, bijgehouden hoe de raadplegingen in 2020 werden georganiseerd¹⁶⁰. Net als in voorgaande jaren hielden onregelmatigheden meestal verband met de duur van de raadpleging en het ontbreken van redenen om de termijn te verkorten. Klachten hebben bovendien ook betrekking op het niet publiceren van het verslag over de georganiseerde raadpleging, en op het niet goedkeuren of niet bekendmaken van plannen voor openbare raadplegingen. Voorts ervaren belanghebbenden de openbare raadplegingen, ook met het maatschappelijk middenveld en niet-gouvernementele organisaties, eerder als formalistisch dan als inhoudelijk¹⁶¹. Voor 2021 zijn verbeteringen van het portaal voor elektronische raadplegingen gepland die voornamelijk zijn bedoeld om de bestaande functies uit te breiden en te upgraden.

Het is de bedoeling dat de uitvoering van het regelgevingsbeleid wordt verbeterd. In maart 2021 is het regeringsbureau voor wetgeving gestart met een project voor technische ondersteuning¹⁶² ter versterking van de analysecapaciteit om passende methodologische instrumenten en processen toe te passen voor de uitvoering van de regelgevingseffectbeoordelingen vooraf en achteraf. Met het project zou binnen de overheidsinstanties waar dat het meest relevant is, de toepassing worden verspreid van gerelateerde methoden en processen, door opleidingen te verzorgen voor de voornaamste actoren en belanghebbenden binnen het systeem van effectbeoordeling van de regelgeving, zoals vakministeries. Het doel is om de totale capaciteit en de prestaties op het gebied van regelgeving te verbeteren, hoewel problemen met het niet opnemen van secundaire wetgeving en beperkte middelen op lokaal en regionaal niveau kunnen blijven bestaan¹⁶³. Er bestaan ook nog tekortkomingen in de uitvoering van regelgevingseffectbeoordelingen.

¹⁵⁸ Er moet worden opgemerkt dat het mandaat van de ombudsdienst voor gendergelijkheid kan worden beëindigd indien zijn jaarverslag wordt verworpen in het parlement.

¹⁵⁹ In 2019 werden in totaal 1 031 openbare raadplegingen georganiseerd, een aantal dat in de loop der jaren is gestegen (in 2012 werden slechts 144 raadplegingen gehouden). In 2020 werden in totaal 761 raadplegingen gehouden via het portaal, waaraan 7 211 gebruikers deelnamen. In totaal werden 21 798 opmerkingen ontvangen, waarvan er tot mei 2021 3 321 werden aanvaard, 2 057 deels werden aanvaard, 4 902 niet werden aanvaard, 10 519 werden genoteerd, en 999 onbeantwoord bleven. De gemiddelde duur van de raadplegingen bedroeg in 2020 voor alle soorten regelgeving 17 dagen. Gegevens van het regeringsbureau voor wetgeving.

¹⁶⁰ (<https://www.pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/izvjesca-o-provedbi-zppi/>)

¹⁶¹ Bijdrage van het Centrum voor vredesstudies (*Centar za mirovne studije*) en het Kroatische platform voor internationale burgersolidariteit (*CROSOL*) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8; bijdrage van het *European Civic Forum* (GONG) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 19; bijdrage van *ILGA-Europe* aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 18; bijdrage van het Europees netwerk van nationale mensenrechteninstituten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 82.

¹⁶² Instrument voor technische ondersteuning 21HR31, *Strengthening the implementation of regulatory impact assessment*.

¹⁶³ *Regulatory Policy in Croatia: Implementation is Key*, OECD Reviews of Regulatory Reform, 2019, blz. 105.

Regelgevingseffectbeoordelingen worden voornamelijk uitgevoerd door de ministeries, terwijl het regeringsbureau voor wetgeving opleidingen in methodologie en het opstellen van wetgeving geeft. Het mandaat van het regeringsbureau voor wetgeving is beperkt tot het onderzoek van effectbeoordelingen voor primaire wetgeving. Als gevolg daarvan wordt ondergeschikte regelgeving niet gecontroleerd, behalve de kmo-toets¹⁶⁴. Bovendien ontbreekt het de overheidsinstanties, en in het bijzonder lokale en regionale overheden, aan de personele middelen of ervaring om het regelgevingsbeleid op doeltreffende wijze uit te voeren¹⁶⁵.

De maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie zijn genomen op basis van de tweemaal gewijzigde wetgeving inzake infectieziekten. Kroatië heeft geen noodtoestand uitgeroepen. In plaats daarvan zijn maatregelen om de COVID-19-pandemie aan te pakken genomen op basis van de wet betreffende de bescherming van de bevolking tegen infectieziekten, en op basis van de wet betreffende het stelsel voor civiele bescherming, die beide tweemaal zijn gewijzigd sinds het begin van de pandemie¹⁶⁶. De grondwettigheid en de rechtmatigheid van zowel het gewijzigde rechtskader als de specifieke ingevoerde beperkende maatregelen zijn aangevochten voor het grondwettelijk hof, dat heeft bevestigd dat zij in overeenstemming met de grondwet waren. Het grondwettelijk hof heeft ook de moties behandeld die waren ingediend door personen die verzochten om toetsing van de grondwettigheid en rechtmatigheid van bepaalde hiermee samenhangende beslissingen van de autoriteit voor civiele bescherming. Het hof bevestigde de rechtmatigheid ervan en erkende dat zij een legitiem doel hadden, namelijk het leven en de gezondheid van de burgers beschermen, en dat zij noodzakelijk waren om dat doel te bereiken. In afzonderlijke procedures die het op eigen initiatief was gestart, stelde het hof vast dat één maatregel van de autoriteit voor civiele bescherming niet aan het evenredigheidsvereiste voldeed¹⁶⁷.

Het grondwettelijk hof oordeelde dat het parlement alternatieve manieren moest vinden om de participatie van de parlementsleden gedurende de COVID-19-pandemie te waarborgen. Het parlement is zowel tijdens de COVID-19-pandemie als in de nasleep van de aardbeving in december 2020 blijven doorwerken. In april 2020 werd het reglement van orde gewijzigd, waarbij in speciale situaties het aantal parlementsleden die gelijktijdig in de stemzaal kunnen zitten werd beperkt, en de duur van de debatten verder werd ingekort. In oktober 2020 verklaarde het grondwettelijk hof deze wijzigingen ongrondwettelijk, met als argument dat er technische mogelijkheden waren om de werkzaamheden van het parlement zodanig te organiseren dat de deelname van de parlementsleden aan plenaire vergaderingen en andere debatten niet zou worden beperkt. In november 2020 werd een nieuwe wijziging van het reglement van orde aangenomen om ervoor te zorgen dat alle parlementsleden aan de debatten konden deelnemen. De plenaire vergaderingen worden tegelijkertijd in meerdere zalen georganiseerd, en daarbij wordt ook gebruikgemaakt van toegang op afstand. Het IT-systeem biedt echter niet de mogelijkheid de door de individuele leden van het parlement uitgebrachte stemmen te registreren, en deelname op afstand is alleen mogelijk voor leden die in thuisisolatie of isolatie zijn gegaan. Met betrekking tot het parlementaire toezicht op de COVID-19-maatregelen, heeft het parlement de regering in december 2020 verzocht om driemaal per jaar een verslag in te dienen over de gevolgen van de uitvoering van de wet

¹⁶⁴ Wet inzake de regelgevingseffectbeoordeling, verordening inzake de uitvoering van de regelgevingseffectbeoordeling, verordening inzake de uitvoering van de kmo-toets, en strategie inzake de regelgevingseffectbeoordeling.

¹⁶⁵ *Regulatory Policy in Croatia: Implementation is Key*, OECD Reviews of Regulatory Reform, 2019, blz. 105.

¹⁶⁶ Het parlement nam de wijzigingen aan in april en december 2020.

¹⁶⁷ Arrest van het grondwettelijk hof van 14 september 2020, U-II-2379/2020.

betreffende de bescherming van de bevolking tegen infectieziekten, zolang het besluit inzake de afkondiging van de epidemie van kracht blijft¹⁶⁸. In januari 2021 diende de regering het eerste verslag in met betrekking tot de periode van maart 2020 tot januari 2021, dat het parlement met meerderheid van stemmen aannam. Met betrekking tot de wetgevingsprocedure werd tussen januari 2020 en maart 2021 51 % van het totale aantal wetten aangenomen via de spoedprocedure, wat neerkomt op een daling ten opzichte van 2019¹⁶⁹. Een significant aandeel van deze wetten hield verband met de COVID-19-pandemie.

De ombudsdienst voor het volk is begonnen met de uitoefening van zijn nieuwe bevoegdheden. In 2020 werd een nieuw reglement van orde voor de ombudsdienst aangenomen door het parlement, waarmee binnen de ombudsdienst een nieuwe afdeling ter bescherming van klokkenluiders werd opgericht, gevolgd door de benoeming van één extra personeelslid dat verantwoordelijk is voor deze taken¹⁷⁰. Volgens de ombudsdienst voor het volk blijft het ministerie van Binnenlandse Zaken de ombudsdienst de toegang tot informatie over de behandeling van irreguliere migranten weigeren¹⁷¹. In dat opzicht blijft de kwestie van het bieden van toegang tot informatie aan de vertegenwoordigers van de ombudsdienst, gebaseerd op de interpretatie van de relevante nationale wet, onderwerp van discussie tussen de ombudsdienst en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Aanbevelingen van het Europees netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (ENNHRI)¹⁷² om ervoor te zorgen dat nationale institutionele structuren, zoals de ombudsdienst, toegang tot informatie krijgen om onafhankelijke, deugdelijke en snelle onderzoeken te waarborgen, zijn van bijzonder belang in het licht van de aantijgingen over uitzettingen aan de buitengrenzen¹⁷³, met als doel te garanderen dat de grondrechten te allen tijde in acht worden genomen. De Kroatische autoriteiten hebben, in samenwerking met de Europese Commissie, EU-agentschappen en betrokken belanghebbenden, waaronder de ombudsdienst, een onafhankelijk monitoringmechanisme voor grenstoezicht opgezet, dat op 8 juni 2021 in werking trad.

De regering is nog bezig met de voorbereiding van het nationale plan voor het creëren en mogelijk maken van een omgeving voor de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld 2021-2027¹⁷⁴. Zoals aangegeven in het verslag over de rechtsstaat 2020, moet het beoogde nationale plan het wettelijke, financiële en institutionele ondersteuningssysteem voor de activiteiten van maatschappelijke organisaties verbeteren, aangezien deze belangrijk

¹⁶⁸ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 36.

¹⁶⁹ Terwijl het aandeel van dergelijke wetten daalde van ongeveer 82 % in 2014 tot 28 % in 2016, steeg het weer tot ongeveer 56 % in 2019.

¹⁷⁰ Bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 78.

¹⁷¹ De ombudsdienst is bij uitoefening van het mandaat van het nationaal preventiemechanisme op grond van de artikelen 4, 19 en 20 van het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (OPCAT) en de artikelen 3 en 5 van de wet betreffende het nationaal preventiemechanisme gemachtigd om onaangekondigd plaatsen te bezoeken waar mensen worden vastgehouden of mogelijk worden vastgehouden en om vrij toegang te krijgen tot informatie over hun behandeling. Deze praktijk werd meermaals aan het parlement gemeld en in de jaarverslagen van 2019 en 2020 deed de ombudsdienst een aanbeveling aan het ministerie van Binnenlandse Zaken om onaangekondigde en vrije toegang tot gegevens over irreguliere migranten te waarborgen voor het personeel van de ombudsdienst en het nationaal preventiemechanisme in overeenstemming met de bepalingen van het OPCAT, de wet betreffende het nationaal preventiemechanisme en de wet betreffende de ombudsdienst. Bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 78-79.

¹⁷² De nationale verslagen die zijn opgesteld door het Franse nationale mensenrechteninstituut (CNCDH), de Kroatische, Griekse, Servische en Sloveense nationale mensenrechteninstellingen, [datum — nog bij te werken].

¹⁷³ Asylum Information Database, *Country Report Croatia*, update voor 2020.

¹⁷⁴ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhooftstuk over Kroatië*, blz. 16-17.

worden geacht voor de sociaal-economische ontwikkeling van Kroatië, alsook om vorm te geven aan relevant EU- en internationaal beleid en dit uit te voeren. Het regeringsbureau voor samenwerking met ngo's is voornemens om maatschappelijke organisaties via een openbare oproep bij de werkgroep van deskundigen te betrekken. Het regeringsbureau blijft de open dagen voor ngo's organiseren¹⁷⁵. De ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Kroatië wordt als vernauwd aangemerkt¹⁷⁶. De ombudsdienst heeft in 2020 een zaak geopend in verband met de ruimte voor het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers in de context van de COVID-19-pandemie¹⁷⁷.

¹⁷⁵ Bijdrage van Kroatië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 39-40.

¹⁷⁶ Beoordeling gegeven door Civicus; de beoordelingen zijn op een schaal van vijf categorieën gedefinieerd als: open, vernauwd, belemmerd, onderdrukt en gesloten.

¹⁷⁷ Bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 80.

Bijlage I: lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

* De lijst van de bijdragen die zijn ontvangen in het kader van de raadpleging voor het verslag over de rechtsstaat 2021 is te vinden op <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>

Algemene vergadering van het hooggerechtshof (2021), persbericht van 18 mei 2021, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=560>

Algemene vergadering van het hooggerechtshof van Kroatië (2021), persbericht van 26 maart 2021, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=560>

Arrest van het grondwettelijk hof van 14 september 2020, *U-II-2379/2020*, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_09_105_1969.html

Arrest van het grondwettelijk hof van 2 juli 2019, *U-III-673/2018*, <https://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/fOdluka.xsp?action=openDocument&documentId=C12570D30061CE54C125842D00218646>

Arrest van het grondwettelijk hof van 23 maart 2021, *U-I-1039/2021*, [https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C12586A200446E08/\\$FILE/U-I-1039-2021%20i%20dr.pdf](https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C12586A200446E08/$FILE/U-I-1039-2021%20i%20dr.pdf)

Arrest van het grondwettelijk hof van 3 november 2020, *U-I-4658/2019*, [https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C1258615004B58C4/\\$FILE/U-I-4658-2019%20i%20dr.pdf](https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C1258615004B58C4/$FILE/U-I-4658-2019%20i%20dr.pdf)

Asylum Information Database, *Country Report Croatia*, update voor 2020, https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/05/AIDA-HR_2020update.pdf

Bureau van de president van de republiek (2021), persbericht van 8 maart 2021, <https://www.predsjudnik.hr/vijesti/predsjudnik-republike-predlozio-je-zlatu-durdevic-za-predsjudnicu-vrhovnog-suda-republike-hrvatske/>

Bureau van de president van de republiek (2021), persbericht van 25 maart 2021, <https://www.predsjudnik.hr/vijesti/ured-predsjudnika-republike-hrvatske-uputio-dopis-drzavnom-sudbenom-vijecu/>

Centrum voor vredesstudies (*Centar za mirovne studije*) en het Kroatische platform voor internationale burgersolidariteit (*CROSOL*) (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Ethische raad van het hooggerechtshof, De ethische raad van het hooggerechtshof van de Republiek Kroatië heeft een besluit genomen over de klachten van rechters in de procedure voor het beoordelen van de aanwezigheid van een schending van de code inzake rechtsethiek (tekst in het Kroatisch) — Persbericht van 31 mei 2021, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=560>; <http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2021dok/Priopcenja/Ev%205-2021-3.pdf>; <http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2021dok/Priopcenja/Ev%207-2021-4.pdf>; <http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2021dok/Priopcenja/Ev%208-2021-3.pdf>; <http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2021dok/Priopcenja/Ev%208-2021-4.pdf>.

European Civic Forum (GONG) (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Europees netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Europese Commissie (2019-2021), *EU-scorebord voor justitie*.

GONG (2021), *Letter to GRECO: The Commission must not be destroyed*, 4 februari 2021, <https://www.gong.hr/en/good-governance/anti-corruption-policy/letter-to-greco-plenkovic-undermines-the-fight-aga/>

Greco (2020), *Fifth evaluation round — Evaluation Report on Croatia on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, <https://rm.coe.int/fifth-round-evaluation-report-on-croatia-preventing-corruption-and-pro/16809cff22>

Greco (2020), *Fifth Evaluation Round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*, 24 maart 2020, <https://rm.coe.int/fifth-round-evaluation-report-on-croatia-preventing-corruption-and-pro/16809cff22>

Greco, *Fourth Evaluation Round: Fourth Evaluation Round, Addendum to the Second Compliance Report Croatia, Addendum to the Second Compliance Report Croatia*, 21 oktober 2020, <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a010c3>

Hoge administratieve rechtbank, persbericht van 3 februari 2021, <https://sudovi.hr/sites/default/files/priopcenja/2021-02/Visoki%20upravni%20sud%20Republike%20Hrvatske%20-%20priop%C4%87enje%20za%20javnost%203.%20velja%C4%8De%202021.pdf>

Hooggerechtshof van Kroatië (2021), persbericht van 18 mei 2021, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=560>

Hooggerechtshof van Kroatië (2021), verzoek van de voorzitter van het hooggerechtshof, 5 maart 2021, <http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2021dok/Priopcenja/Prituzba-2021.pdf>

Human Rights House Zagreb (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

ILGA-Europe (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Kroatisch parlement, Strategie voor corruptiebestrijding 2015-2020, 27 februari 2015, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_26_545.html

Nationale verslagen opgesteld door het Franse nationale mensenrechteninstituut (CNCDH), de Kroatische, Griekse, Servische en Sloveense nationale mensenrechteninstituten, [datum – nog bij te werken], <http://ennhri.org/rights-at-borders/>

Novi list (2021), Nieuwe vacature gepubliceerd voor de voorzitter van het hooggerechtshof, uiterste termijn voor kandidaturen is 30 dagen (tekst in het Kroatisch), 31 maart 2021, https://www.novolist.hr/novosti/hrvatska/raspisan-novi-poziv-za-predsjednika-vrhovnog-suda/?meta_refresh=true

Ontwerpstrategie voor corruptiebestrijding voor 2021-2030 zoals gepubliceerd voor openbare raadpleging, 25 juni 2021, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=16930>

Osservatorio Balcani Caucaso Transeuropa (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Raad van Europa (2021), Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten, *President of Croatian Journalists' Union Maja Sever Threatened with Dismissal*, no. 40/2021.

Raad van Europa, Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (2021), *Defamation Lawsuit against INDEX d.o.o.*, no. 80/2021.

Telegram (2021), *Ovo je bomba. Telegram otkriva tajnu snimku: ovako HDZ-ov gradonačelnik Požege diktira koje firme moraju dobiti poslove*, 12 januari 2021, <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/ovo-je-bomba-telegram-otkriva-tajnu-snimku-ovako-hdz-ov-gradonacelnik-pozege-diktira-koje-firme-moraju-dobiti-poslove/>

- Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 10 december 2020, *Usž–2745/18-5*, https://www.sukobinteresa.hr/sites/default/files/akti/2021/milan_bandic_p-130-14_presuda_visokog_upravnog_suda_republike_hrvatske.pdf
- Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 12 september 2019, *Usž-1948/192*, <https://www.sukobinteresa.hr/sites/default/files/akti/2019/p-73-18-19-27.pdf>
- Uitspraak van de hoge administratieve rechtbank van 27 mei 2020, *Usž – 2889/20-2*, https://www.sukobinteresa.hr/sites/default/files/akti/2021/andrej_plenkovic_p-381-18_presuda_visokog_upravnog_suda_usz-2889-20.pdf
- Večernji list (2020), *Dosje o Bandićevoj poskupjelost Žičari: Laži, aneksi, tužbe ljubavne afere, osvete...*, 29 november 2020, <https://www.vecernji.hr/vijesti/dosje-o-bandicevoj-poskupjelost-zicari-lazi-aneksi-tuzbe-ljubavne-afere-osvete-1449799>
- Večernji list (2020), *USKOK i PNUŠKOK provode izvide o sljemenskoj žičari*, 27 november 2020, <https://www.vecernji.hr/vijesti/uskok-i-pnuskok-provode-izvide-o-sljemenskoj-zicari-1449498>
- Vereniging van Kroatische journalisten (2020), *CJA's poll: over 905 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 1 mei 2020, <https://hnd.hr/eng/cja-s-poll-over-905-lawsuits-against-journalists-and-the-media-currently-active-in-croatia>
- Vereniging van Kroatische journalisten (2021), *At least 924 lawsuits against journalists and the media currently active in Croatia*, 16 april 2021, <https://hnd.hr/eng/cja-survey-at-least-924-lawsuits-against-journalists-and-the-media-currently-active-in-croatia>
- Vereniging van Kroatische journalisten (2021), *Bačić's persecution of the leaders of the CJA and the Journalists' Union is a new blow to media freedom*, 13 maart 2021, <https://hnd.hr/eng/bacic-s-persecution-of-the-leaders-of-the-cja-and-the-journalists-union-is-a-new-blow-to-media-freedom>
- Vereniging van Kroatische journalisten en de vakbond van Kroatische journalisten (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.
- Vereniging van rechters (2021), persbericht van 29 april 2021, <http://uhs.hr/archives/1544>

Bijlage II: bezoek aan Kroatië

De diensten van de Commissie hebben in april en mei 2021 virtueel vergaderd met:

- Ministerie van Justitie en Openbaar Bestuur
- Ministerie van Cultuur en Media
- Bureau voor samenwerking met ngo's
- Regeringsbureau voor wetgeving
- Hooggerechtshof
- Staatsraad voor de rechtspraak
- Staatsraad voor het Openbaar Ministerie
- Bureau van het Openbaar Ministerie (met inbegrip van gespecialiseerde vervolging van corruptie door USKOK)
- PNUSKOK — gespecialiseerde politie voor corruptiebestrijding
- Nationale commissie voor het toezicht op de procedures voor overheidsopdrachten
- Commissie voor de voorkoming van belangenconflicten
- Parlementaire nationale raad voor het toezicht op de uitvoering van de strategie voor corruptiebestrijding
- Regeringsraad voor de preventie van corruptie
- Secretariaat van het parlement
- Agentschap voor elektronische media
- Bureau van de commissaris voor informatie
- Ombudsdienst
- Vakbond van Kroatische journalisten
- Vereniging van Kroatische journalisten
- Vereniging van Kroatische krantenuitgevers
- Nationale Rekenkamer
- Vereniging van rechters (rechter Damir Kontrec)
- Orde van advocaten
- GONG
- Centar za mirovne studije (Centrum voor vredesstudies)
- Human Rights House
- CROSOL
- Peace Institute

* Tijdens een reeks horizontale vergaderingen heeft de Commissie ook de volgende organisaties ontmoet:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- Civicus
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- European Federation of Journalists
- European Partnership for Democracy
- European Youth Forum
- Front Line Defenders

- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- International Press Institute
- Netherlands Helsinki Committee
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporters without Borders
- Transparency International EU